

A vidékbeli kereskedő és iparos urakhoz!

Hogy a hazai főváros s a gyors közlekedési vonaloktól távolos vidékek lakosainak, kik előtt a márványművek megszerzése részint akadályosnak, részint lehetetlennek mutatkozott, e tekintetben könnyű eszközlési mód szolgáltatás, legközelebb egy díszesen kiállított „Műalbum” fogok közbejártatni, mely emléksobrok, síremlékek, templomszobrok, építkezési művek bő tartalma a változatos mintarajzait foglalván magában, az ország minden népesebb városában és helységében megbízható ügynökként, egy-egy példányban a t. ez. közönség szabad használatára fog nyitott könyv gyűjteményét szolgáltatni, melyből a kívánt s a választott mintarajz szerinti mű, az albumhoz mellékelt árskálázat után, mindenütt helyben megrendelhető.

Ennek folytán van szerencsém mindazon vidékbeli t. ez. kereskedő s iparos urakat, kik ez ügynekre vállalkozni hajlandók, — ezennel bizalmasan felszólítani, miszerint ebbeli szándékukat levél által velem mielőbb közölni sziveskedjenek, hogy a kölcsönös viszony feltételei meghatározhatassanak. — Kelt Pesten, 1864. június 12-én.

Gerenday Antal,

első orsz. szab. márvány-műgyár tulajdonos.

653 (3-8)

Legolcsóbb politikai napilap.

Előfizetési fölhívás

MAGYAR SAJTÓ

politikai napilap

1864-diki második félévi folyamára.

A „Magyar Sajtó” politikai napilap feladatát tűzte, hogy ne csak a világ politikai mozgalmainak hü ismertetője s magyarázója legyen, hanem e mellett az élet és tarsadalom, az irodalom, tudomány és művészet minden nevezetesebb eseményét is — különösen a hazánkat közelebbről érdeklőket — folytonos figyelemmel kísérje. E czélt részint önálló cikkeik és eredeti levelezések, részint nagyobb társaságok, kisebb közlemények és tudósítások által igyekszik elérni. Az olvasó-közönség eddigi tapasztalataira hivatkozunk, mely folyton növekedő részvételt mindinkább méltányolni látszik a „Magyar Sajtó” eddigi magatartását s bevallott politikai irányát, mi mellett e lap nemcsak tudósításainak sokoldalúsága és változatosága, hanem a közlés gyorsasága által is minden más lappal kiállja a versenyt, sőt kül- és belföldi lapok által igen gyakran forrásul is használtatik.

Legyen szabad, a „Magyar Sajtó” az új félév közeledtével ujjalag a t. ez. közönség figyelmébe ajánlani. — Pest, június elején 1864.

Heckenast Gusztáv,

kiadó-tulajdonos.

Pákh Albert,

a „Magyar Sajtó” felelős szerkesztője.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEK:

Postán küldve:

Évnyegyedre (július—szeptember) 3 ft. 50 kr.

Félévre (július—december) 7 „ — „

Buda-Pesten házhoz hordva:

Évnyegyedre (július—szeptember) 3 „

Félévre (július—december) 6 „

Tíz előfizetett példányra gyűjtőinknek egy tisztelet-peldánnyal szolgálunk. A pénzeslevelek bérmentes küldése kériük.

Tájékoztató végett a régi czimszervek szives megküldését kérjük.

A Magyar Sajtó kiadó-hivatala.

Előfizetési fölhívás

Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok

1864-ki második félévi folyamára.

Előfizetési föltételek:

(a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt, postán küldve vagy Buda-Pesten házhoz hordva)

Félévre (július—december) 5 forint.

Csupán Vasárnapi Ujság:

Félévre (július—december) . . . 3 forint.

Csupán Politikai Ujdonságok:

Félévre (július—december) . . . 3 forint.

Tíz előfizetett példányra gyűjtőinknek egy tisztelet-peldánnyal szolgálunk.

A pénzes levelek bérmentes küldése kériük.

Tájékoztató végett kérjük a régi czimszervek szives megküldését.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala.

(Pesten, egyetem-utca 4-ik szám.)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt Pesten, 1864.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában megjelent, s általa minden hiteles könyvárusnál, Pesten: Eggenberger Ferdinánd, Budán: Nagel és Wischnánál kapható:

A székesfehérvári ASATÁSOK eredménye.

írta Heuszlmann Imre.
Nagy negyedét. (226 lap.) — Borítékba fűzve 5 ft. (3-3)

RUTTKAY VILMOS kalapjait,

ajánlja mindennemű kalapjait, ugymint: fekete és szürke posztó, szürke gyapjú vadászatra való, florenzi és ve'enzei szalma, s az elismert jó amerikai gyökekalapokat nagy választékban; ugyszintén a legújabb férfi-divatcikkjeit a legutányosabb áron.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesítenek.
Raktár: Hatvani-utca, a „Zrinyi” mellett Pesten. 663 (3-3) 599

Haszonbérlet.

Nagy-Kun-Karozag közbirtokossága 3750 hold 1200 □-tal számított, részint szántó-, részint kaszáló- és közlegelői területű, egészben, vagy 500—200 holdas rátkára felosztva, f. évi szent Mihály-naptól kezdve 9 egymástáni évre árverés útján folyó évi július 23-ik, szükség esetében augusztus hó 17-re kitűzött határnapokon haszonbérbe kiadni elhatározván. Bérleti kívánók az árverésre tisztelettel meghívotnak. — A bérleti föltételek a városházánál előlegesen megtekinthetők. 674 (2-3)

Karozag, június 20-án 1864.

N.-K.-Karozag közbirtokossága.

BÖHM ÉS KÁNYA

József-tér 10-ik szám alatt,

ajánlják

minden évszakra

dúsan ellátott

legújabb bel- és külföldi divatáruikat.

Olesó lábbelik

kaphatók:

TEMESVÁRY GUSZTÁV

gyári-raktárában Pesten, 3 korona-utca 7-ik szám alatt.

Hölgyek számára:

- 1 pár kommod-czipó, kelméből 1 ft. 80 kr.
- 1 „ chagrin kommod-czipó 1 „ — „
- 1 „ everlasting-félczipó 1 „ 20 „
- 1 „ everlasting, bársony- vagy bőr-topánka, sarok nélkül 1 „ 80 „
- 1 „ everlasting, bársony- vagy bőr-topánka sarokkal 2 „ — „
- 1 „ everlasting, bársony- vagy bőr-topánka sarokkal s ruganyhuzattal 2 „ 40 „

Urak számára:

- 1 pár bőrtopány ruganyhuzattal 2 ft. 80 kr.
- 1 „ borjúbőr-topány szegélyvel 3 „ 80 „
- 1 „ borjúbőr-topány kettős talppal 4 „ 20 „
- 1 „ zergebőr-topány 3 „ 80 „
- 1 „ kordován-csizma 5 ft. 6 ft. és 7 „ — „
- 1 „ borjúbőr-csizma 8 „ — „

A pénzeszegek beküldése mellett, valamint postai utánvétellel a megrendelt lábbelik pontosan és gyorsan elkészülhetnek; a pakolásért 20 kr. számítatik. 669 (3-3)

Pest, július 10-én 1864.

Előfizetési föltételek 1864-dik évre: —
a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. Fél évre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokokról, 1863. november 1-től kezdve: Egy, négyezer hasábrótt petit sor ára, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 kr.; háromsor- vagy többszöri ígatásnál csak 7 kr. számítatik. — Külföldre névze kiadó-hivatalunk számára hirdetések elfogad, Hamburg és Altonában: Haasensteint és Vogler. — M. Frankfurtban: Otto Molliet és Jaeger könyvtárosok; Bresben: Oppelk Aljos. — Pesten: a Kereszt-gazdasági ügynökség is. József-tér, 14. sz. a Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 ujkr.

Alexy Károly.

Annyi meghiusult remény és csalatkozás után végre egy ember, a ki e ritka és diszes nevet: „magyar szobrász,” megérdemli.

Alexy 1823-ban született Poprád szépei városban szegény szüléktől, s gyermekkorában a művészetben csak annyira mehetett, a mennyire őt Kézsmárkon az akkori nyilvános rajztanár vezethette. S ez valóban nem volt nagy haladás. Azonban veszületett hajlama s ügyessége annyira pótolta az oktatás hiányait, hogy már 15 éves korában Bécsben megjelenő egy művével, mely egy palaköbe késsel faragott emberfőt ábrázolt, az „ornamental előkészítő iskola” akkori nagy-hírű igazgatója, Klieber, rögtön tanítványaul fogadta.

A következő évben a képzőművészeti akademiába vétetett fel, hol a reggeli és esteli órákban tanulmányait folytatván, a nap egyéb részeiben disztiményi gyári munkák készítésével volt kénytelen élelméről gondoskodni. Ez utóbbiakat is oly ügyesen állítá elő, hogy Klieber nyilvánosan dicsérte meg érte, mihez az akkor Bécsben tartózkodott külföldi jeles szobrászok, Rauch és Marchesi serkentései járultak. — Ennek következése lön, hogy Alexy 1841-ben, éjjel-nappal folytatott munka után, két művel lépett föl: egy, természet után mintázott életnagyságu mellszoborral és Viktoria angol királynő lovas szobrocskájával. Mindkét mű a bécsi kiállításba elfogadtatván, különösen az utóbbi oly figyelmet gerjesztett fiatal szobrászunk iránt, hogy abból számos bronz-peldányra kapott megrendelést.

Ez utóbbi körülmény annyira megjavítá anyagi helyzetét, hogy már most saját ihlete szerint működhetvén, 1841-től 1848-ig szakadatlanul mint kiállító jelent meg a bécsi mútárlaton. Ez időszakban készíté

„Faust és Margit” s „Egmont és Klára” csoportozatait, Goethe költeményei után, melyek elsejét Hügel báró, másikat Metternich hercegné vette meg. Károly főherceg, Frigyes fia életnagyságu szobrának elkészítésével bízta meg; s midőn a bécsi hölgyek Liszt Ferenczet egy emlékművel tisztelték meg, ezen emlékhöz Alexy készíté a három genius s Beethoven, Weber és Schubert mellszobrocskáit.

Ekkor történt, hogy Hügel báró, a művészet egyik buzgó pártolója, egy 16 hadvezérből álló csoportozat (suite) készítésére

neve Németországban azóta meg lett alapítva.

Alexy 1843-ban műutazást tett Németországban s fél évig tanulmányozá az ottani gyűjtemények műkincesit s látogatá a legkitünőbb szobrászati műtermeket. Hirveves szobrászok mindenütt kitüntetéssel fogadták, s így Rietschel és Haehnel Drezdában, Rauch és Kiss Berlinben, Burgschmiadt Nürnbergben és Schwanthaler Münchenben.

Visszaérkezvén Bécsbe, „Mátyás király szobrát” fejezte be, melyek vázlatát már elébb készíté, s azt a bécsi kiállítás bezárta után az 1844-ki pozsonyi országgyűlésre hozta le. Emlékeztünk még azon lelkésedésre, melylyel e művet akkor, Zsedényi szónoklata után fogadták, a pozsonyi „Századunk” s más magyar lapok cikkeire, melyek az alig 20 éves magyar szobrászt dicséreteikkel elhalmozták. E kis szobor eredetijét Horváth, öntött pártját pedig gr. Batthyány Kázmér vette meg, az utóbbi mű az 1849-i bombázás alkalmával veszett el.

A következő évben Alexy, Mária Teréziának a cs. udvar által megrendelt bronz szobrával foglalkozott. Ennek egy példánya 1848-ban szintén Pestre került, de itt később Eltz báró vette meg s a külföldre vitte. Ugyanekkor készült el, Barabás közbenjárására Hegedűs Sámuel erdélyi tanár és jeles hitszónok életnagyságu bronz mellszobra is, mely 1847-ben a kolozsvári ref. főiskola könyvtárában állítottatott fel. — 1847-ben december végén Alexy Pozsonyba jött, hogy ott Lonovics érsek s több jeles hazafi mellszobrait elkészítse. Lonovics el is készült, de az 1848. évi események a többieknek még megkezdését sem engedték.

Ezek gátolták meg István főherceg nádor mellszobrának elkészülését is, mely-

ALEXY KÁROLY.

szólítá fel, mely a XV-ik században kezdőd-
vén, egész korunkig terjedt.

Alexy e bronzban készült művét 18 tel-
jes és több egyes példányban adta el. Két
teljes példányt a porosz király rendelt meg,
s midőn ezek Berlinbe érkeztek, az ottani
művészeti lapok oly méltánylással szó-
laltak rólok, hogy hazánkfiának művészi

nek befejezésére Alexy 1848-i májusban hivott meg.

A bekövetkezett nehéz idők sulyát Bécsben Alexy is érezte. Szép reményei teljesen megsemmisültek. Az akkori megváltozott viszonyok között Magyarországon művészeti munkálkodásról nem is álmodhatván, 1852-ben csekély pénzzel s nem nagy reményekkel London felé vette útját. Sem magas pártfogókkal, sem ajánlólevelekkel nem bírt, a melyek nélkül igen nehéz a boldogulás Angliában. Az első évben roppant nehézségekkel is kellett küzdeni művésznöknek Londonban, míg a kristálypalotában kiállított Raphael és Fomarina mellszobraival s keletindiai háborúra vonatkozó csoportozataival, sikerült végre az elismerést kivívnia.

Ekkor kezdődtek nála a megrendelések több sirmelére. Az első Alexy a Highgate-féle temetőhely katakombjai számára márványból készítte. A mű egy fiatal korában elhalt leány emlékét volt örökítendő. Ez eszmét igen gyöngéden sikerült jellemeznie egy emelkedő kecselti genius által, ki letört rózsát szorit kebléhez s a Psyché jelentő lepkékkel van környezve. — A második sirmelék, melyet Alexy Angliában készített, egy Maltában meghalt Colnet nevű angol ezredes családja által rendeltetett meg. Az emlék pariai márványból készült, kolosszális szoborral s domborművekkel, kettős példányban, melyek egyikét Maltába szállították, másik Angliában a család birtokában maradt. Angliában léte utolsó éveiben szobrászunk Ellesmere gróf Bridgewaterhouse nevű palotájának terméket díszíté több márványcsoportozattal s medaillonnal.

A ki az angol magabazart élet ismeri, és tudja, mennyire félték hirnevüket Londonban a képzőművészek, mint törekesnek kizárni évi kiállításaikból az idegen műveket; a ki emlékszik, hogy a két londoni világiállításán, hol a teljes kizárás lehetetlen volt, a művészet osztályát legalább a pályázattal zárták el s kiállított tárgyai számára semmi díjat vagy kitüntetést nem rendeltek, csak hogy az angol művészet az idegen által hátrébe ne szoríttassék; a ki mind ezt megmondolja: az kétségtelenül nagy érdemül fogja felőni Alexy-nak, hogy mindvégig nem támaszkodhatván magasabb pártfogásra, egyedül művei által vívott kiállást és elismerést Londonban, még pedig oly szerencsés eredménnyel, hogy több esetben, midőn megrendelői megelégedésük bizonyosságát akarták adni, a kialakított összegnél nagyobb tiszteletdíjat fizettek szobrászunknak.

1861-ben Pestre jött Alexy, hogy gróf Batthyány Lajosné számára ennek boldogult férje kolosszális mellszobrát készítse el. — Ez időben készült el a pesti nagyszertű új redoute-épület terve, s a városi építészeti bizottság épen ekkor tárgyalta az épület nagy oszlopainak szobrokvaló díszítését. Egy másik szobrászunk, Dunajszky vázlatát már bírta a bizottság, de most Alexy-t is felszólította ily vázlat készítésére. E mű egy rövid hét alatt elkészülvén, annyira megnyerte a bizottság tetszését, hogy azt nemcsak egyhangulag elfogadta, hanem Alexyvel tüstént szerződésre is lépett.

E szoborcsoportozatok az új redoute-épület homlokzatán mult héten végre teljesen elkészültek s a művek, melyek szakértők ítélete szerint teljesen sikerültek, most egyik fűdészét képezik a fővárosnak. (Lapunk mai számában e szoborcsoportozat közül kettőnek rajzát mutatjuk be; a jövő számban közöljük a másik kettőt, a magyarázó szöveg-gel együtt.)

Nem hallgathatjuk itt el azon körül-

ményt, hogy Alexy a fentebbi szobrászati munkát sokkal csekélyebb díjért vállalta el, mint a minőt szobrásztársra követelt; azonban ezt azon reményben tette, hogy az építészeti bizottság őt az épület többi szobrászati munkáival is meg fogja tisztelni, a mit akkor meg is ígértek neki. Azonban közbejövén a városi képviselőség s a bizottságok felosztása, a redoute-építészeti új bizottság nem látta szükségesnek, elődének ígértét teljesíteni. De hogy ez igen sajnálatos feledékenység volt, arról mindenki meggyőződhetik, a ki a redoute-épületen Alexy 16 alakját a felette levőkkel összehasonlítja, melyek más művész kezéből kerültek.

Csukat Péter.

(1866.)

Kevés otthon a multság, szomorú a nóta: János Zsigmond Belgrád alá ment látogatába.

Belgrád alatt török hadak, fényes agák, bégek, Az örömben multságban dehogyan lelnék véget.

Harczjáték, bajvivások napi renden sorban, Szóval tettel vetekednek mind a két táborban.

Szóval tettel jogát, magát de egyik sem hagyja, Mit kölcsönvesz, kamatostól szászor visszaadja.

Ime most is egy nagy török állott ki középre, S fennyen büszkén kiabál a magyarok seregére.

Fennyen büszkén, gyávaaságuk szemekre hánnya, S két nagy kezét, egész testét büszkén veti hánnya.

Hej magyarok, jó magyarok, ki lesz olyan bátor, A ki nem fél, nem is retteg töröknek karától?

János Zsigmond nézi nézi, szorongva is várja, Lesz-e legény seregében, ki a sarat megállja.

Lesz-e legény? hogy ne volna! ott van Csukat Péter,

A csatában, bajvivásban, tiz legénynevei ér fel. Ki is állott, nem várt soká, Csukat Péter véle, Tettel akart felelni a török beszédére.

„No szép öcsém, nyújtózhatal?” szól a török fennyen, S a két bajnok összemegy, hogy ott birokra menjen.

S a csont ropog a két bajnok kézszorítására, S a föld mozog, fel-feldobog lábaik nyomára.

Csukat Pétert a nagy török levegőbe kapja, S pehelyképen nagy kevélyen könnyedén forgatja.

Ámde egyszer Csukat Péter megfogja keményen, S másik perczelét rajta térdel az izzó fővénnyen.

És a sereg köröskörül, mint az ár felzajdul: Eljen, eljen Csukat Péter! hangzik fel a zajbul.

János Zsigmond meg a győztest magához hivatta, És emlékül hősi bérül Bajomvárát adta.

Fejér Barna.

Két hónap Morvaországban.

(Folytatás.)

Tovább a Hanna-vidék felé folytattam utamat. — E vidék nevét a Hanna folyótól vette, a Hanna lakói pedig ettől a *hanák* nevet. A mondott folyó a felülmulhatlan magyar sportsman, Sándor gróf birtokához tartozó Kojetein falu alatt körülbelül oly széles lehet, mint Jászberény alatt a Zagyva.

Ollmütz környékén németek is lagnak, kik a sléziai, nem igen zengetes dialectust beszélik, kivéve a délnek s keletnek eső részét, melynek lakói egy oldalon Brünning, a másikon Tlumacsovig hanákok. Brünntől lefelé ismét németek lagnak; Tlumacsovól pedig a magyar határig tótok. A hanákok szintén szlávok, de nyelvük, öltözetük s szokásaik a tótokétól nagyon eltérnek. Egyáltalában Morvaországban sokkal több a szláv a németnél, s a népség, 19 protestans községet s a városokban — kivált Bizentz,

Gája és Strakoniczban — tömegesen lakó zsidókat kivéve, a római katolika vallást követi. A Hradisch környékén lakó tótok viselete tisztán magyaros; ők e viseletet még akkor vették fel, mikor Morvaországnak e része Magyarországhoz tartozott, s ez náluk magyarabb mint hazánk sok vidékének lakóinál, mert míg nálunk a nép kevés kivétellel posztógombos dolmányt, *mándlit* visel, sőt az Alföld tősgyökeres magyar mezővárosaiban (pl. Jász-Berényben és Apátiban, Czegléden, Körösön, Kecskeméten stb.) a mult évtizedben az ifjuság holmi csikos és koczkás u. n. *bonjour*-okat kapott fel s öltött a stürin ránczolt gatyá fölé: addig a morvaországi tót zsinóros mellényt s dolmányt, magyar nadrágot s pozsonymegyei tóthoz hasonló kis karimás, csucsos, menykőhárítónak csufolt kalapot visel; mely azonban eredetileg szintén magyar főveg s hasonló a régi csákós süveghez. Némely helységben Neutitschein környékén szláv ajku nép lakik, kiket itt *oláhoknak* neveznek s egyik mezővárosuk neve is: Wallachisch-Mezrics (Oláh-Mezrics). Hogy mikép s mikor kerültek ide, arról biztos adatokat nem tudtam szerezni. Némelyek azt állítják, hogy Mátyás király seregétől elpártolt s itt metelepedett oláhok ivadékaik volnának; mások szerint eredetileg is szlávok voltak s oláhoknak csak azért keresztelték el őket, mert eredetileg nem a nyugati, hanem a keleti ritust követték, s ez utóbbi állítás előttem annyiból bir is hitellel, mert hazánkban is tapasztaltam, hogy Fejérmegyében az eressii, illyr nyelvben beszélő római katolikusok a battai n. e. görög vallásukat, *kik pedig szintén illyrek*: oláhoknak (olási) nevezik.

Hogy azonban e morvaországi u. n. oláhok, hazánkból származtak oda; ezt nem vonom kérdésbe, mert szokásaik, melyeket csak Magyarországból hozhattak, minő péld. az áldomás-ivás, s ruházatuk is ezt minden kétségben kívül helyezi. Őket ugyanis a fennemlített tótoktól az egész Hannavidék választja, s öltözetük mégis nemcsak hogy a hanákokétól s németekétől eltér, hanem egészen magyaros. — A férfiak, kik mellesleg mondvá, gyönyörű szálas természetű, erős egészséges emberek, két nadrágot s magyar szabásu pitykés dolmányt, a nők piros vállat (mit *korbulának* neveznek.) piros harisnyát s itt-ott piros cipőt is viselnek.

Neutitschein környékén lagnak a morvaországi németajku protestánsok is, kik állítólag a litzemai csata után (nov. 16. 1632.), miután Gusztáv Adolf elestével, bár hadai itt győztesek voltak, a protestantismus ügyei mégis sokat vesztek — Bajor- és Szászországból menekültek ide.

Neutitschein csekély kis város, de ipara, főleg posztóban, élénk és nevezetes. Az egész föld kerekéségén elterjedt könnyű kocsikat, az u. n. *neutitschankákat* egy ide való kerégyártó kezdte készíteni; s a felülmulhatatlan Laudon, kitől még ama furfangos hadvezér, nagy Frigyes is rettegett, olyannyira, hogy még az udvari ebédnél sem akart vele szemközt, hanem inkább mellette ülni, állítván, hogy sokkal biztosabbnak érzi magát, ha Laudon mellette, semmint ha vele szemben áll; a világhírű Laudon is itt vesztette, pedig elég prózaikus módon életét, melyet annyi golyó nem mert bántani. Ő ugyanis késő este érkezvén a városi vendéglőbe, miután a vendéglős neki egyébbel nem szolgálhatott, csak turósajttal (Quarg) — melyet Morvaországban, de különösen Ollmützben kitünően tudnak készíteni, — gyomrával ezzel megterhelvén, éjjel göröcsökre esett, s reggelig meghalt. E szomorú esemény után Laudon életnagyságu pléhrre festett képét a kapu fölé függesztették ki, s a szo-

bában a hely fölött, hol ágya állott, kis tábla van e felirattal: „Hier starb Laudon.“ (Itt halt meg Laudon.) — E szoba most csapszék, s mikor ott voltam, két kóbor drótos tót pálinkázott a helyen, hol hajdan e nagy birodalom legnagyobb hadvezére adta ki hős lelkét! — Pedig a morvák különben nem szokták történeti emlékeiket elhanyagolni.

Térjünk azonban ismét a Hannavidékre vissza, miután mondtam, hogy Ollmützből erre folytattam utamat. E vidék Morvaországnak minden tekintetben — de különösen ránk magyarokra nézve nemcsak mint legközelebbi szomszédság, hanem mint hajdan hazánkhoz tartozó s történelmileg is nevezetesebb része. Ollmütztől mintegy 2 1/2 mérföldnyire fekszik Brodek. Itt kezdődik a tulajdonképeni Hannavidék. A hanákság józan és szorgalmas nép; nejeik nemcsak arczban és természetben valóságos netovábbjai az emberiségségnek, hanem igen erkölcsösek is. Ha valaki csak némi árnyával a pajzánkodásnak közeledik hozzájuk, azonnal óvást tesznek ellene, mondván: „ale cih!“ (véstesen ám!). Egy ismerősöm a bredeki vendéglőben a csinos pinczérnőnek dévajkodásból megcsipte piros orczáját. — Rögönt kapott ő is viszonzásul valamit orczájára, de nem csipést s bár *csattanót*, de nem *csókot*.

A nők viselete csinos, és különösen fejüket kötik be kendővel oly módon, mely arezuk szépségét még inkább kiemeli. A férfiak viselete nem épen festői, de ők maguk is a nőkhöz arányban épen nem csinos külsűnek. Öltözetükben legfeljebb a veres juhbőrrel készült, csupán térdig érő nadrág, mely a monda szerint azért oly rövid, mert midőn az angyal és az ördög fogadásból, az előbbi a magyar, az utóbbi a hanák számára nadrágot varrtak; az angyal stürden aprózta az öltéseket, míg az ördög oly hosszú czérnát fűzött tüjébe, hogy minden öltés után az udvarra kellett szaladnia, ha a szálát a lyukon végig akarta húzni. Az angyal nadrágja e módon hamar elkészült, az ördög pedig, ki még csak a térdekig varrta meg a magáét, hogy a fogadást el ne vesztse, kapta a baltát, elvágta a két alsó szárt, ezekkel saját egyik ujját is, s az ő véretől lett aztán a hanák nadrágjának oly sötét, haragosvörös színe. — Ilyféle monda számtalan kering a hanák nép ajkán, s majdnem valamennyiben az *angyal* és az *ördög*, s a kabalistikus 7, 9, 13, 77 számok viszik a főszerepet.

A Hannavidék terményekben oly igen gazdag, hogy sokan *kis Bácságnak* nevezik. Különösen sok és jeles buzája s répája van; mindennemű gyümölcse, bora, sok hala, s főleg vadja, mely utóbbiból a *hohleschani* foglyok a leghiresebbek. A Hannában fekszik Eibenschütz falu, melynek lakói Európában a legjobb *spárgát* termesztik, s Francia- és Angolországig kereskednek vele. Szénben is gazdag e vidék; nem messze Brünntől, Rositzovnál van az u. n. „Segen Gottes Grube“ (Isten áldás bányája), mely oly roppant széntelepeket tartalmaz, hogy csupán ennek kedvéért Brünntől Rositzovig külön vaspályát építettek. A Hannavidéknek Magyarország határán fekszik Luchacsovics is, mely gróf *Serényi* birtoka, s ásványvizéről, fürdőiről és gyönyörű faültetvényeiről ismeretes.

Brodekről Preraunak, Mostcozenisnek, Tlumacsovnaq Ungrisch-Hradisch felé folytattam az utat. Sok kisebb-nagyobb falun mentem keresztül, hol a házak kürtőiből mindenütt sűrű füstgomolyok emelkedtek, s emelylető szilvalekvár szaga bántotta orromat. Kérdezvén ennek okát, megtudtam s csakhamar láttam is, hogy itt őszszel minden háznál befallazott óriási katlanokban, homéri mennyiségben főzik ezen zagyvalé-

kot s azután fazekakat töltvén meg vele, mindentel szétküldik.

Prerau és Hradisch között fekszik igen regényesen Napagedl, Stockau grófnak, Horvátország volt bánja gr. Jellachich ipának nagyszerű kastélyával.

Hradisch és Wesseli közt, egyik oldalán a Morva folyótól, a másikon hegyektől körítve terül el a Hlavenka (koponyás) nevű nagy terjedelmű legelő, s ez azon ütközetről nevezetes, melyet itt 1278-ban Ottokár cseh király ellen Habsburgi Rudolf császár és szövetségese Kun László magyar király vívott. Tudjuk, hogy a László kormányával Magyarországon támadt zavarokat felhasználó Ottokár, Budamér pozsonyi várpáncsnok árulásától segítve, Pozsony elfoglalta, s bár e várat később el is vesztette, 1273-ban, miután sógorát László udvaránál megölték, csak ismét az országba rontott s pusztítva Komáromig nyomult előre. A gögös Ottokár a császári koronára vágyott, de midőn 1273-ban Németország Rudolf választotta e méltóságra, a cseh király Lászlóval békét akart kötni, ez azonban inkább Rudolf mellé állt, ki őt Ottokár ellen szövetségre szólította fel. A szövetség létre is jött s László Rudolfal 1276-ban Ottokár ellen indulván, elvesztett várát ismét visszanyerte. E háborút békekötés követte, melynek feltételeit azonban Ottokár meg nem tartván, a harc 1278-ban újra kitört s a fennemlített csatában Ottokár halálával végződött.

A csata véres volt és sokáig tartott; Rudolf seregének zászlóját egy 100 éves agastyán vitte elől, kit, midőn ereje elhagyta, a Liechtenstein hercegek egyik őse váltott fel. „Der Haslauer was an der deutschen teil Panzerführer, der wol hundert jar alt was, dem doch seiner chrancheit willen nam die Panzer Herr Hainreich Liechtenstein“ olvassuk a németek részéről *Hagen*nál (Pertz kiadásában T. III. p. 1091).

László királyról ugyancsak Hagen u. o. így ír: „*Chunig Ladislau den Jungen* (László 1278-ban 16 éves volt) *führten die Ungern auf ainen berg ob dem plan, do er wol möcht sehen und hören den Streit: wan der Ungern gewonhat ist, das der Chünig mit sein selbsleib nicht sol wechten*; (azaz: „Az ifjú László királyt a magyarok a sikkas fölé egy hegyre vezették, hogy innét jól láthassa és hallhassa a viadalt: mert a magyaroknál szokás, hogy a király maga viadalba soha se bocsátkozzék“).

László fivérei: Endre (kinek a László és Rudolf közt kötött szerződésben Rudolf Clementina nevű leánya volt hitvesül ígérve) és Salamon, az ország számos nemesével küzdöttek a sikon. Magyarország zászlóját Renold de genere Bastech horotta (*In quo quidem exercitu ipso die Comes Renoldus, filius Renoldi, banderium Regis tenuit viriliter et potenter, de genere Bastech oriundus etc. Lásd: az egykoru Kézainál, cap. 5.*) s a magyarok itt oly mézszárlást vittek véghez Ottokár harcászai közt, hogy ismét egy másik német krónikás róluk ezt írja:

„Von Ungern ich nie gehört Weder vor noch seid Die ye chomen in streit So mendleich wern gewesen Sy beliebt ungezält Die sy Unger velhen nieder, Sy druckten hin herwidder, In dem streit hertichleich, Als sy das Frankreich Hieten vechten gelernt.“

(Horneek Chr. Austr. 155.)

*) Ez utóbbi állítás nagyon téves, mert ha a magyar királyok a csatába nem mentek, nem tudjuk, hogy vesztette volna I. Endre a Tiszánál, I. Ulászló Várnánál, II. Lajos pedig a mohácsi csatában életét.

Az ő vitézségük döntötte jóra a csatát, melyben, mint már említettük, Ottokár életét vesztvén, a Habsburgház legveszedelmesebb ellenségétől szabadult meg, s hatalmát állandóan megállapította.

A Morva partján fekvő csatatér pedig a *Hlavenka* nevet onnét vette, mert ha rajta itt-ott a gypet feltörik, még most is néha koponyákat s csontokat szántanak ki.

Ismét egygyel többet láttam itt azon helyek közül, melyek felett kiolthatlan fényben ragyogva, lebeg az ősi dicsőség szelleme s melyek láttára mindig Berzesenyi kérdése támadt fel akarva, nemakarva lelkemben: Mi a magyar most?

Nemsokára a hradischi roszt kövezeten döcögött szekerek; azután a téren levő „Medve“ fogadóban tettem le fáradt magamat ideiglenes nyugalomra, élvezendő ama nyugalmat ideig óráig, melynek örök tartamára a kezdetben említett bécsi lap oly kiváló udvariassággal, csak hogy bécsi szokás szerint kissé nagyon is *anticipando*, áldást békességet kívánni sziveskedett.

Hradisch Morvaország legrégebb városainak egyike, s Ostrauval és Broddal az „ungarisch“ melléknevet onnét nyerte, mert e városok hajdanában hazánkhoz tartoztak. Itt a városi plébános és esperessel, Morvaország legidősebb papjával, főtisztelendő Kirschner Ignác urral volt szerencsém megismerkedni, ki már 70 éves presbyter, közel van a száz évhez, de még oly teljes erővel bir, hogy a kirándulásokban, melyeket egyik rokonával mindennap tettünk, több ízben ő is résztvett. A főtisztelendő ur a magyarok iránt, kikkel a szomszéd Pozsony, Nyitra és Trencsénmegyékben, de főleg Szokolczán sokszorosán érintkezik, különös előszeretettel táplál, s mint többször említé, csupán azt sajnálja, hogy ama tősgyökeres magyarokat, kiknek nemzeti eledele a tőpörtis turós galuska, s kik oly emberül ülnek meg a nyeret, a mint ő ezt Wesseliben a huszároknál látta, — hogy ezeket ott a Duna s Tisza partján meglátogatnia ily hosszú életben ideje nem akadt.

Hradischban történt rajtam azon tréfás eset, hogy a vendéglő pinczérje — nem tudom, sarkantus csizmámnak és sinóros ruhámnak, vagy másképp martialis külsőmnek köszönhettem-e ezt a nagy kitüntetést? — mindig *Pane Feldwebel*-nek, őrmester urnak nevezett s bár mennyit mondtam is neki, hogy nem vagyok katona, s azon egy kivétellel, hogy a pinczérség nemes mesteriségéhez nem értek, csak olyan polgári ember vagyok, mint ő: mindig csak Tamásképen csóvalta fejét s maradtam *pán feldwebel*, mindaddig, míg számlám kifizetése után a kezébe nyomott borraival *pán lieutenant*-tá nem rukkoltatott el.

Hradischból a többi közt Buchlowitzra is kirándultunk, mely a magyarországi gróf Berchtold család egyik tagjának, gr. Berchtold Zsigmondnak. A falu mögött az erdőben igen regényesen fekszik a régi, *Buchlau* nevű vár, melyet még állítólag Krisztus előtt a markomanok építettek.

A markomanok a régi germán népnek egyik törzsét képezték, s némelyek szerint itt a Kelet és Észak ellen a határokat őrizték, a minthogy *markomanen* csakugyan is annyit jelent, mint *határemberek*; de Morvaország is határtartomány (*Markgrafschaft*) volt sokáig utánuk s fejedelme napjainkban is *határgróf*, Markgraf. Sőt igen valószínű, hogy a *Mahren* név is eredetileg *Marken* volt. — Caesar (de Bello Gallico) a markomanokat többször említi.

A buchlaui várát a hozzá tartozó birtokokkal később a templariuskor nyerték;

ezeztől a gróf Zierotin család vette át s midőn e család egyik ivadéka a forradalomban való részvéte miatt elvesztette, a Zastrzizlekre, később a Peterswaldokra, végre mostani tulajdonosára szállott. — A vár, daczára roppant régiségének, még most is lakható állapotban van. — E vidéken fekszik Wellehrad is, báró Sina kastélyával.

Hradischról a többi közt a fővárosba Brünnebe is átrándultunk, mely onnét mintegy 8 mérföldnyire esik. Szép város, s mindenesetre legnagyobb nevezetessége a *Spielberg* sziklavára, mely történelmileg is figyelemre méltó. E várat Mátyás királyunk 1468-ban, miután Podiebrad fia, Victorin, előle ügyes hadi csellel megmevetült — ostrom alá vette, mely ostrom azonban nagy bajokkal járván, Mátyás végét be nem várván, a bevételt Kinizsyre s Magyar Balázsa bízta. De a munka most még hosszabban haladt s Mátyás a jövő év elején visszatérvén, seregét még mindig a vár alatt találta, melyet azután még is sikerült bevennie. — Nem messze Brünntől, a cseh határszélen fekszik Iglau, szorgalmas iparosok városa, hol Mátyás 1471-ben azon oklevelet hirdette ki, melyben a pápa az ő cseh királyi választását megerősítette.

Brünnek püspöki széke is van s a püspök nagyszerű palotája az u. n. Petersbergen áll. A városházán van egy közönséges fakszék, mely már több száz éves s onnét nevezetes, hogy lételet egy igen sajátos fogadásnak köszöni. — Egy faluban ugyan is, mely Brünntől 5 mérföldnyire esik, egy 85 éves paraszt ember fogadott, hogy reggel, napkölte után, ki megy az erdőbe, ott egy fát levág, e fából kerekét csinál, a kerekét a városba gurítja, eladja, az árát eliszsza s napnyugtakor ismét otthon lesz. A 85 éves ember mind ezt reggeltől estig csakugyan megtette s ennek emlékére, mely eset mindenestre roppant tevékenységi képességet tanúsít, a kerekét a városházán ellették. — Ezt csak azért említettem fel, hogy bebizonyítsam, miszerint a morvák, emlékeiket még efféle csekélységekben is megbecsülik. — Van ugyan ott egy kitömött krokodil is, melyből a monda sárkányt (Lindwurm) csinált. E sárkány a Brünntől melletti erdőben lakott, s egyebet sem evett — az ördögtől született — csak csupa szöke szüzeket s ezeket is a legjavából válogatta. Volt azonban ugyanakkor a Spielbergen (mely most is fogház) egy Theodosius Wachmann nevű halálra ítélt rab, ki arra vállalkozott, hogy a szüzek

ezen rémét az árnyékvilágból kipszuttja, ha életben hagyják s szabadságát is visszaadják.

A hatóság ezen ajánlatot szívesen vette s pedig annyival inkább, mert a brünni hadonok, főleg a szökék, a veszélyes candidatiótól rettegven, nyakrafőre siettek a sárkány gyomrába utat nyitó egyetlen sine qua non-tól mihamarább megszabadulni. — Wachmann tehát pár napig egymásután csalétkül kitett eleven borjakkal ingerelte a fenevad étvágát, mire ez negyed napra a borjút csakugyan fel is falta. Ötöd napon

Alexy szoboresportozata. I. (A pesti új redoute-épület oszlopain.)

azonban dermedt borjat tett eléje, melynek beleit gondosan kiszedvén, azok helyére oltatlan meszet dugott. A fenevad ezt is elnyelte, s midőn aztán gyomrában a mesz ernyedni kezdett, szörnyű szomjúságba esvén hét kut vizét az utolsó cseppig kiitta s megpukkadt.

En nagyon hiszékeny arczczal hallgatam a városi poroszlót, ki nekem a brünni

Alexy szoboresportozata. II. (A pesti új redoute-épület oszlopain.)

szöke szépségek e sajnálatos veszedelmét festette, s még csak nem is említettem, hogy már pár évvel ezelőtt ugyanezen esetről hallottam Brassóban, csak hogy ott a hős a Czenk hegyén lakott, a szüzesség feltételét még azzal toldta meg, hogy szász legyen, hogy ez nem borjún, hanem bárányn s egyáltalán sokkal regényesebb halállal mult ki, mint a brünni. — Nem messze Brünntől van egy Klobuk nevű falu, mely az által lett híressé, hogy itt fogták el ama hirhedett rablót: Grasel, kinek rémséges története az ismeretes bécsi regényírónak *papá* Bäuerlé-

nek a „Die beiden Grasel“ című, nem épen klasszikai remekesű, regényhez szolgáltatott anyagot. (Vége következik.)

A „Tokaj-hegyaljai album“-ból.

I. Tarczal.

A fennebbi czim alatt még ez év folytán egy díszesen kiállított és nagyérdékű művel fog gyarapodni irodalmunk. Azt mondanók, szőlőszeti szakirodalmunk, ha ily szűk takaróban megferne a gazdag tartalom. Igaz ugyan, hogy főleg a hegyaljai bortermelés érdekében, sőt épen a hegyaljai bormivel-egylet megbízásából készült a munka, mindazonáltal sokkal többet fog nyújtani, mint a mennyit szőlőszeti szakmunkától rendszeren várni szoktunk. Ezt igazolnunk könyvnyelű lesz, — de mondjuk el előbb, hogy a könyv kiadója id. báró Vay Miklós, társulati elnök, s hogy a szöveget több ország-szerzte ismert hazai tudós, nevezetesen Szabó József és Preisz Mór egyetemi tanárok, továbbá az egylet nagyérdemű titkára Szabó Kár., azonkívül Szabó Dávid, Mezőssy László s más hegyaljai szőlőbirtokosok és tapasztalt szakférfiak közreműködése mellett szerkeszti Török István egyesületi tag.

Es már most az illetők szíveségéből anyagában, melyből legelőször is azt értjük meg, hogy a munka *csöke* megismertetni a műveltebb országok népeivel *Tokaj Hegyalját*, mint vidékét a világhírű tokaji torma szőlőhegyeknek; megismertetni, hogy mennyi szépség- és nagyszerűséggel alkotta a természet a borkirály számára eme székhelyet, melyen trónol; s egyszersmind bebizonyítani, hogy e hegyvidék, ugy állangazdasági, mint kereskedelmi szempontból is nem csekély fontossága, s területének elegendő nagysága s a szőlőmiveltés azon fejlettsége által, mely százados tapasztalatok s a czélszerű utáni kitarító törekvés érlelték meg, megérdemli s méltán igénybe veheti legtagasb köröbben is a közfigyelmet.

Czélja továbbá felmutatni azon természeti, eszelmi és kézi erőket, melyeken a természet elegendő biztossága alapszik; megismertetni a létező közlekedési eszközöket, s azon egyéb körülményeket, melyek a hegyaljai borkereskedési forgalomba hozatalára oly kedvezők.

Megismerteti végre Tokaj-Hegyalját nemcsak úgy mint vidéket egészben, hanem egyes részeiben, városaiban, hegyvonalaiban, folyóiban s egyéb részletes szépségeiben; megismerteti végre népességi, földirai, égalji, talajisme, föld és vegytani tekintetben.

Ily mindenre kiterjedő figyelem és teljesség mellett a munka ezentul kuforrása lesz minden a Hegyaljára vonatkozó adatoknak, s hogy e vidék az olvasó elé minél nagyobb hűséggel varázsolassák: hathatós előnyül szolgálnak az albumban adott egyes tájképek is, melyeknek szemlélése a képzeletnek mintegy testet szolgáltatva, az olvasó előtt könnyebben s igazóbban kibontakozik a megismertetésre kitűzött alk. E tájképeket *Keleti Gusztáv* hazánkifának

művészi ónja természet után rajzolta, ki azonban némileg korlátozva lón feladatának azon irányára által, hogy a pontok megválasztásában nem annyira a természet festői szépségeit, hanem inkább a városok és szőlőhegyek jelességeit kellett tekintetbe vennie. Mindazáltal sikeresen oldotta meg feladatát, s e képek közül egynehánnyal, melyek az albumnak korajz mellékletét képezik, fapatszeti másolatban előleges mutatványul lapunk hasábjain is fog találkozni az olvasó.

A mai számunkban közölt ilyen rajz *Tarczal* városa képét adja délről, a vasuti töltés dombjáról fölveve. A városka a tokaji hegy délnyugati oldala alatt fekszik. Lakosainak száma 3802; — határa 9258, szőlője 904 holdat tesz. Neve eredetéről némi említést tesz Béla király névtelen jegyzője, a magyarok tetteiről irt könyvében elmondva, hogy midő a 9-ik század végével a honfoglaló ösök az ország északkeleti részén, a mostani Bereg megye határán bejöttek, Munkácsra és Ungváron keresztül a Bodrog folyóig, s onnan a Tiszáig hatoltak, Árpád felszólítása folytán Turzoll s két bajnoktára felszáguldoztak a magas hegytetőre, mely kiadója id. báró Vay Miklós, társulati elnök, s hogy a szöveget több ország-szerzte ismert hazai tudós, nevezetesen Szabó József és Preisz Mór egyetemi tanárok, továbbá az egylet nagyérdemű titkára Szabó Kár., azonkívül Szabó Dávid, Mezőssy László s más hegyaljai szőlőbirtokosok és tapasztalt szakférfiak közreműködése mellett szerkeszti Török István egyesületi tag.

A képeken kívül a Tokaj-hegyaljai albumhoz egy jeles térkép is lesz mellékelve, mely szokatlanul nagy mérvben (egy hüvelyk = 300 öl) és ritka érthetőséggel fogja könnyíteni a hegyek és völgyek, vizek és rónák, az erdők és szőlők, végre a földtan vezetéseinek áttekintését. A szöveg végre négy nyelven, azaz magyarul németül, angolul és francziául nyomatik hasábosan egymás mellett, — mindezen pazar törekvéseknek kell hogy sikerüljen; lehetetlennek tartjuk, hogy a társulat a maga elé tűzött szép feladatot e munkában szerencsésen meg ne oldaná s a könyv megjelenésének a külfölddel szemközt legalább is azon hatása és eredménye lesz, hogy szétlebbenti némileg azon fátvölt, mely a *tokaji bor* természetét eddigél Európá nagy részében oly titkoszerűen takará.

A földkéreg csodái.

Közi Kollonics László.

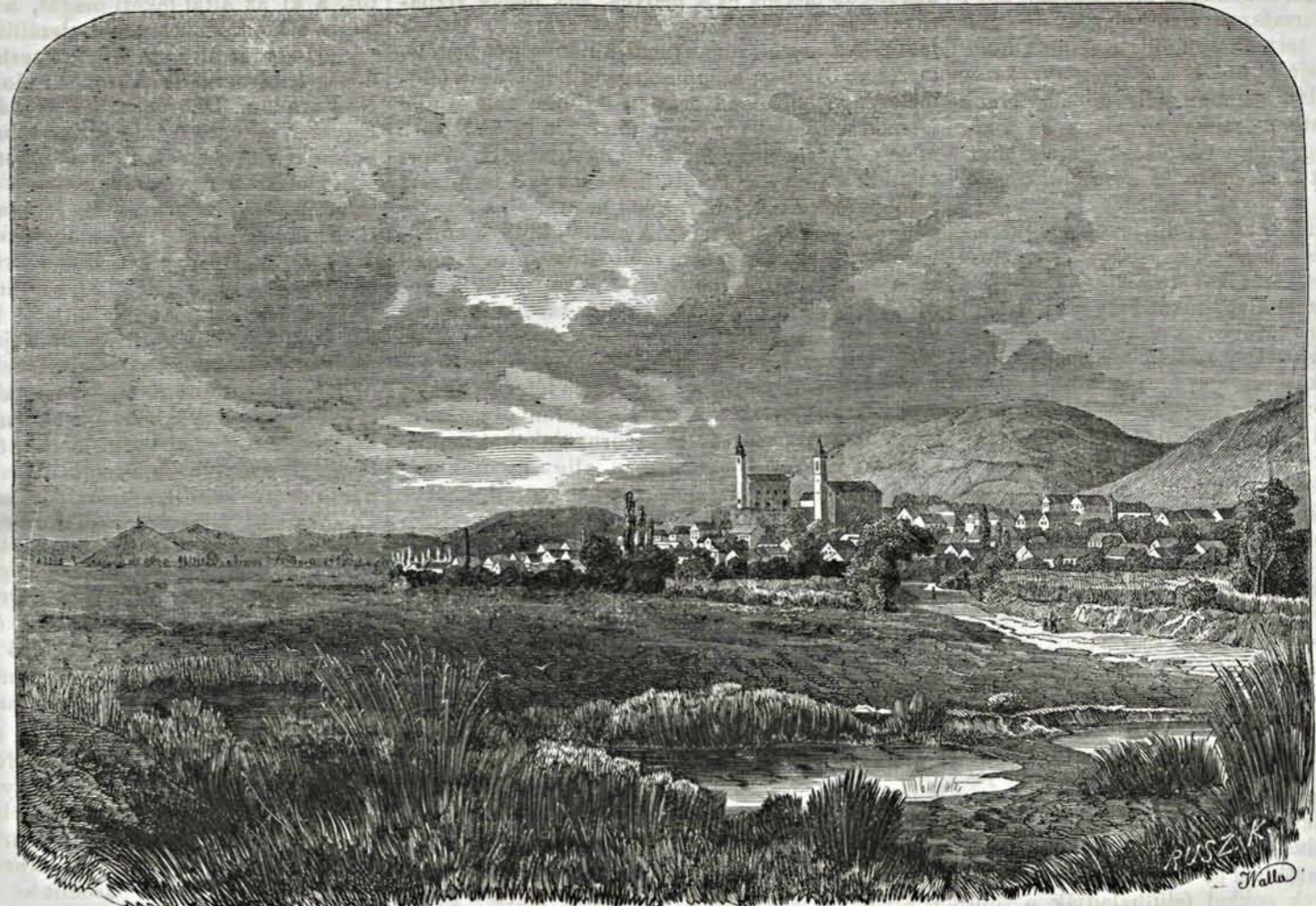
A legnagyobb történelmi mű, melyet Isten maga hatalmas vonalakkal kitervezett, a föld kérge. Ezen óriási könyv egyes lapjait azon rétegek képezik, melyek a vizek ölébe egymásután rakodtak le s vulkáni erők által a mélységből felemeltettek. Csak néhány évtized mult még el, hogy az ember megkísérett azon képzeletet megfejteni, a melyekben bolygónk multja nyilvánul, és így könnyen érthető, hogy ily nehéz tanulmányoknál igazság és tévedés vajmi sokszor találkozik,

mégis a föld története, habár megmérhetlen dőközöket foglal magában, fővonalaiban egyszerű és könnyen megfejtendő, melyet az alapföltétek ismeretese és hatalmas természet-erőben nyugszanak, nyilvánításait kicsinyben szemünk és kezünk alatt napokint vizsgáljuk; érttem a tűz és víz hatalmát. A föld képződésének történelme ezen két ellenes hatalom titáni harcainak eredménye, mely hatalmasnak a tudományos műszótárban a *neptun* és *vulkán* melléknév jutott. (Neptun a rómaiaknál a tenger, Vulkan a tűz istene volt.) Ezen megnevezéseket újabb időben *tűzeredetű* (pyrogen) és *víz eredetű* (hydrogen) jobb megjelölésekkel cserélték fel, mert a föld minden közege vagy tűz- vagy víz eredetű. (A tűzeredetűket tömegre nézve sokkal felülmúlják a vízeredetűek.)

A föld képződését hosszabb ideig egyedül a víz tevékenységének tulajdonították. Ezen iskolának, az ugynevezett *neptunistáknak* ellenében a *vulkánisták* állottak, kik mindent a tűz hatásának magyaráztak. Egy jobb belátás közege ülepvedve látszanak lenni, a víznek egyenetlő ereje földréteget földrétegre rak le, míg alatta az örökös tűzkemence tovább ég és időről időre izzó bennékből iszonyu tömegeket a földszíre kiönt. Mig a hidegülő földkéreg azon általános törvény

minden képzeleten felül borzasztó pusztaságnak lehetett azon határtalan izzó tenger, mely tűz hullámaikat egyik sarktól a másikig hempegette, a nélkül, hogy az egész uton magán kívül más láthatott volna. Mindig és örökké visszatükrözött a sötét-vörös hullámokban az irtóztató tűznek visszfénye, melynek egyetlen tanuja a Mindenható szeme volt; mert minden élet a földről szármuzve vala, mely egészen a szeretlen természet physikai és vegytani törvényeinek átengedve maradt.

Mig így a tüzes tömeg az óriási világtengerben közzött (melynek hőmérséke a fagyponon alól 60 foknál alacsonyabbra vétetik), lassankint szükségkép meg kellett hűlnie. A hideg-világtérbeni kisugárzás következtében megmerevedett és megkeményült ezen izzó gölygő legfelsőb földénye, a környező vízpáratömeg mint víz részleg lecsapódott, és megkezdődik most a vég nélküli harc a fel- és alvilág hatalmaságai között a mindkettőjüket elválasztó földfelszínnek birtoklásáért. A földkéregnek ugynevezett *csöképződés* mélyén az első meredései-köregre ülepvedve látszanak lenni, a víznek egyenetlő ereje földréteget földrétegre rak le, míg alatta az örökös tűzkemence tovább ég és időről időre izzó bennékből iszonyu tömegeket a földszíre kiönt. Mig a hidegülő földkéreg azon általános törvény

Tarczal a Hegyalján. Rajzolta Keleti Gusztáv. (Lásd: a „Tokaj-hegyaljai album“ cz. czikkét.)

felszínét mindenütt 10,000 láb mély tengerré változtatná át, és a földön minden magasabb életet lehetlenné tenné. A lég és szánsavval terhelt víz egyre rágódik a földfelületének egyenetlenségein s iparkodik ezeket kiegyengetni, mely törekvés roppant időközök alatt még a legkeményebb szikláknl és legmagasabb hegyeknél is bizonyára sikerülne, ha a folyékony izzó földbennek szünetlen ellenhatása, az ezt környező héj elleni igyekezetet meg nem hiusítaná. Nincs a földnek oly képződés, mely az idő ezen rágódó fogának hosszabb időre ellent állhatott volna. De a mit a víz leront, azt a tűz könnyűséggel annyival magasabbra és hatalmasabbra állítja fel.

A földtudósok a csillag- és földtani tényekre támaszkodva csaknem egyetemesen elfogadják, miszerint a föld, mint minden világtest, kezdetben párszínű ködtömegből álló roppant léggölyg volt, mely lassankint sűrűsödött, és e mellett oly foku melegséget fejlesztett, mely annak minden alkrészét tűzfolyó tömeggé változtatni képes volt. Azon időben, mely oly távolban fekszik a miénk-től, hogy a képzeletnek legmerészebb szárnyalata sem képes a bennünket töle elválasztó roppant mélységet áthidalni, az Océánnak minden (későbbi) víze gözalakban volt a léggel vegyítve és az összegőmolydött mag körül sűrű gőzlég-környtt képezett, melyen keresztül a napnak egy éltető sugara sem hathatott. Mily képe a rémitő,

következtében, melynek minden ki-hűlő test áldvetett, magát folyékony magja fölött össze huzza, benne hasadékok, repedések, táványok támadnak, melyek üregeibe, ama folyékony tömeg tolu és mindegyre ismételt lökések által a felette fekvő föld- és közetrétegeket szétszakasztja, megváltoztatja, föl- és összeviszszadobja, elárasztja stb. Így alakulnak *hegyek* és *völgyek*, szóval mind azon egyenetlenségei a föld felszínének, melyeken, alig születve, a víz

regi pusztítását azonnal ujra kezdi és folytatja. — A föld ezen keményedési kérge, a melyen folytonosan oly hatalmas erők dulanak és építenek és mely az emberi nemnek lakhelyül rendeltetett, az idő folyamata alatt meg-hűlés és más körülmények következtében mindinkább vastagult és hatalmasabb lett, de a föld vastagságához arányban még mindig oly jelentéktelen, hogy nagyságát a tojásához vastagságának annak bennéchezi arányához hasonlíthatni. A szilárd földréteg vastagságát nagy valószínűséggel 50 mérföldre, vagy a földküllő tizenhated részére becsülik. (Néhány földtudós csak 20 mérföldnyi vastagságot vesz fel.)

Minden mi él, e szerint egy iszonyu, soha el nem alvó tűzkemence (az ugynevezett központi tűz) vékony borítékján jár és kel, melynek képménye és biztosító-szelepe Humboldt Sándor szavai szerint, a füstölő, *tűzokádó* (vulkán) *hegyek*. Minden vulkán csatorna, mely a föld belsejében levő központi tűzzel közvetlen összeköttetésben áll. E mellett bizonyítanak a meleg források és a födrengések. A soha nem nyugvó földingák és a földrengések egy pillanatban egész városokat elűlyesztnek vagy a tenger által elmosatnak, nem ritkán az egész földfelületnek 1/10 vagy 1/3 részén felül egyszerre elterjednek és ily kiterjedés által kétségtelenül bebizonyítják a mély és mozgó földbennékből eredetüket. Néha meg-

T A R H Á Z.

Irodalom és művészet.

(Diszes szobornemek a nemzeti museum számára). Reményi Ede Rómában a híres dán szobrász Thorvaldsen többrendbeli remek domborművét szerző meg azon hazafiai szándékkal, hogy azokat a nemzeti museumnak ajándékozza. Öt darab ezek közül az üdvözítő életéből van mértve. A hatodik az ó-testamentumból Tóbiást tünteti elő azon pillanatban, midőn apjának szemévilágát a hal mája által visszaadja. Ennek eredetije Pisában van felállítva a híres szemész Vacca tanár sirja felett. Reményi példány Thorvaldsen által magán az eredeti márványon alakítva készült. A hetedik dombormű-csoportozat a mythológiából Amort tünteti elő, a mint anyjához fut sirva, mert a darázs, melyet egy leszakított rózsán lelt, újjat megcsipte. Anyja feddi őt, hogy miért nyult a rózsához. — A szállítmányban, melyet Reményi a tengeren Triest felé már utnak indított, a domborművek mellett nem kevésbé érdekes Thorvaldsen mellszobra, magától a nagy mestertől mintázva; továbbá Liszt mellszobra Sax Bernáttól; s ugyancsak ezen Rómában működő szobrásztól még külön Liszt ábrázatja, magán az élő alakítva.

(Megjelent jogtudományi munkák.) Heckenast Gusztáv kiadásában a napokban jelent meg Mackelley „Római jogának“ III-ik kötetét, melyet a dr. Fritz által tetemesen javított és bővített kiadás után magyarra fordították Báttaszéki Lajos, Lőw Tóbiás és Wagner Géza. Mackelley műve különösen tanulók számára megbecsülhetetlen, mert tiszta világos előadásán kívül oly rendszert követ, mely szerint az előadás folyamában soha nem hoz elő oly jogi fogalmakat, melyet azonnal ne ismertetne, vagy már előbb nem ismertett volna, s így mindenki által könnyen érthető. A jelen harmadik kötet a különös rész második felét: a családjogot és örökjogot tárgyalja. — Ugyancsak Heckenastnál megjelent „külön függelék az ideiglenes törvénykezési szabályokhoz.“ Az 1862-iki dec. 12. s 20, ugy az 1864. febr. 29-ikén kibocsátott bélyeg és illetékszabályok, az összes pótrendeletekkel s felvilágosító jegyzetekkel kísérve. Ára 1 ft.

(A magyar nyelv nagy szótárából) új füzet jelent meg, mely a második kötet utolsó s a harmadik kötet első részét képezi. A második kötet 111 even az E-től a H. betűig terjed és összesen 24,262 czikkből áll. A harmadik kötetből a legújabb füzetben 5 iv van. A borítékon az akadémiai titkokat újra figyelmezteti a közönséget, hogy kinek a szótárt illetőleg valamely észrevétele volna, sziveskedjék ezt az akadémiai nyelvtudományi bizottság jegyzőjéhez, Hunfalvy Pálhoz beküldeni, hogy az illető megjegyzések, ha kellő alappal bírnak, használtassanak.

Egyház és iskola.

(A csejki új templom fölépítése), mely gr. Széchenyi István utolsó rendelkezése volt, az elhunyt özvegyének gondoskodása mellett már be van végezve. A diszes egyház fölépítésére aug. 20-ra Szent-István ünnepére van kitűzve. Az egyházi szertartást Simor János győri püspök 6 mga fogja vezetni.

(A pesti izraelita leányiskola és leánynevelés) ügyében egy izraelita jóindulatú felszólalást tesz a „P. N.“-ban, különösen a magyarosodás érdekében. Szerinte az izraeliták az utóbbi négy év alatt sokat tettek már a magyarosodás terén, de a nők, a leendő családnyak magyarosítását, a mi pedig a jövő nemzedékre legnagyobb fontosságú, csak kevéssé mozdították elő. Pesten az izraelita leánytanodának mindaddig csak három osztálya van, úgy hogy a szülők, kik gyermekeiknek magasabb nevelést akarnak adni, kénytelenek őket vagy a háznál vagy magán-intézetekben neveltetni, s hogy minő nevelésben részesülhetnek ott, különösen a magyar nyelvet illetőleg, kitetszik abból, hogy ez intézetekben többnyire a német nyelv uralkodik s a magyarra alig jut hetenkint 2-3 óra; a társalgás pedig minden inkább, csak magyar nem; mert a németnek tökéletes megtanulásán kívül a leányoknak meg kell tanulni okvetetlen francziául, angolul, néha olaszul is, de hogy a nemzeti nyelvet megtanulják, az az iteni leánynevelőknek csak alárendelt, mellékes gondja. A hazafi-érzéses irt czikk e baj ellen, és különösen a magyarosodás terjesztése tekintetéből,

ből, a helybeli izraelita leánytanodának egy ilyen nagy városához és szükségleteihez méltó nagybőrbűtést köti szívére a közszolgálatának.

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

(A szobrászati versenyszántás eredménye.) A múlt hó végén Szobráncon tartott versenyszántásra 19 eke jelent meg: 16 két ökrös 2 négy ökrös és 1 egy lovas fogat. A versenyzők közt állásukra nézve négy gazda s tizenöt béres volt. A hosszas szárazság által becseresedett földön is a szántás szép sikerrel ment, s az első díjakat a következők nyerték: 2 arany s 5 ezüst ftot Magyary János (4 talokkal. Vidats-ekével), Ibrányi Lajos bérese Jenkéről; 2 ar. s 3 ftot Ondila György Ibrányi Lajos bérese Jenkéről Vidats-ekével; 1 ar. 2 ez. ftot Oság Mihály Csuha Sándor bérese Császlóczról, ottani vaskével; 1 ar. 2 ezüst ftot Hurocsán Mihály gróf Stáray Béla bérese Vajmatináról, remetei vaskével. Apróbb díjakat nyertek még: Pynyó Mihály bérese Császlóczról, ottani vaskével; Rusznyák Mihály Iváncsy bérese Tibáról; Nádasdy Mihály, gr. Apponyi György bérese Bezőrl, nagy-mihályi vaskével; Tóth József bérese Császlóczról; Rizsik Mihály Fekete Vincze bérese Szobránról Vidats-ekével; Tarhoviczky Mihály bérese, faekével; Bihari András gazda Keresztről, faekével; Száda Sándor bérese Császlóczról, vaskével; Szvonyik János bérese Bezőrl, vaskével; Maros János cseh bevándorolt Tibáról, egy-lovas cseh vaskével Bihari János gazda Keresztről faekével. Még ezente felül Szűcs János gazda Keresztről, faekével, 2 ft. díjazásban részesült.

(A gomborka-termesztőknek.) A gomborka-aratás nagyrészt be levén már fejezve, a gomborka-rostákat illetőleg Czérna István ur írja, hogy fölszólításra csak két rostakészítő jelentkezett; nagy levén azonban a kérdezősködők száma, a rostakészítésre vonatkozólag válaszolja, hogy célszerűt rostát bármely rostás készíthet, ha egy pár szem gomborkát tájékoztató végett neki megmutatnak.

Közüntézetek, egyletek.

(A magyar tudományos akadémia) megnyitási ünnepsége s természettudományi osztályának jul. 4-ikén tartott ülésében Poor Imre, a legközelebbi nagygyűlésen választott lev. tag foglalta az elszéket. Értesítésében, melynek czíme: „Adatok a természet orvosi eszközéségéről“ mutogatja, hogy minden vídék megtermi az otthonos betegségek gyógyszerzeit, s orvostársait buzdítja a hazai gyógyszernek használatára. — Ezután Balla Károly lev. tag szolott a föld delejességről s mikénti forgásáról, mint a légmegzalmak alapjáról. — Végül a titkári közlemények után Toldy Ferencz egy nyilatkozatot olvasott föl, mely szerint a múlt üléskor a Corvina ügyében kinevezett bizottság három tagja kilépését jelenti. Ez úgy az archaeological bizottsághoz tétetik át.

(A magyar kir. természettudományi társulat) jul. 13-án szerdán d. u. 5 órakor a magyar akadémia termében közgyűlést tartand, melynek tárgyai a következők lesznek: 1) elnöki jelentés, 2) az alapszabályok módosítása, 3) titkári jelentés, 4) tagokválasztása.

(A magyar képzőművészeti társulat) választmányja felkéri a hazai művészeket, hogy a legközelebbi kiorsólásra szánt műveiket folyó július hó végeig küldjék be, mert az említett határidő letelte után beérkező művek csak már az azután következő harmadik sorsolásra fognak bocsátatni.

(A „Pannonia“ gőzmalom-társulatnak) jun. 30-ikán tartott rendkívüli közgyűlésében elhatározták, hogy az alapítók 200,000 ftal fog szept. 1-én elkezdenek az elzárta 200 db. 1000 fts részvény adatik ki, egyelőre azonban csak 100 dbot bocsátanak ki. A társulat nagy kiterjedésben kezdte meg üzletét s a gőzmalom építésének költségei 75,000 ftal többet tesznek, mint a mennyi előleg tervezve volt.

Közlekedés.

(A kanizsa-pesti vasút) építését nemsokára megkezdik, s a kanizsa-csejki vonaltervvel is foglalkoznak. Így Kanizsa nemsokára öt vas-pálya-hálózat központja leendő.

(A szegedi hajóhidat), melyet az ár elodort, kijavítva ismét megnyitották a közlekedésnek.

(Leszállított vitelér.) A déli vasut-és a dunagőzhajózási társulat, az orvosok és természetvizsgálók gyűlésére utazóknak az illető árakat felnyíre szállította le.

Balesetek, elemi csapások.

(Az „Ördög pilulái“-nak tisztelbi) bizonyos Chorini Zsigmond vezérlete alatt a napokban kéjutazást rendeztek Bécsbe, magyar hírlapíróknak adván ki magukat. E czimborlás ellen csekély tehetségünk szerint mi is opponálunk. Különben Pesten a múlt héten egyéb szerencsétlenség nem történt.

(Villám-csapás.) A mint nekünk írják, Szabolcs megye Bogdák községe határában jun. 28-ikán éjjel a villám egy karamba csoport, a hol 300 darab juh éjszakázott. A villám pusztítása oly nagy volt, hogy 170 darab juh és két juhászból leterítve életlen maradt. A juhászt is meglegyintette, azonban nem életveszélyesen.

(Sáskák a Bánságban.) A Bega-csatorna tájékon sáskák pusztítanak. Bács-Bodrogh megye némely vidékein szintén elterjedt a vetéseket, a pusztításukra indult lakosok Ó-Becsen és Petrovsonon egy hét alatt 143 véka sáskát pusztítottak el.

Mi ujság?

(Azon mahagonifa-küldemény), melylyel László Károly és Nemesy B. hazánkfiai Mexikóból a magyar akademiának kedveskedtek; s melyről annak idejében említést tettünk: e napokban Pestre érkezett. Az egész szállítmány 49 mázsa, s belőle az akadémia termei diszes mahagoni butorokat nyernek.

(Két fellábú tánczos) verseny jelenleg Pesten. Donato versenyát, Corradini Molnár nyerte meg s szerepelteti a budai népszínházban. A közönség döntse el, melyiknek tánca bájolóbb.

(A pesti új kúria-épület) ügye egyelőre megakadt, s szó van róla, hogy azt más telekre építék, miután a szükséges házkijáratások igen tetemes összegbe kerülének. Ugyanis a Kovács-házból egy darabot semmisetne át nem engednek, hacsak az egészet meg nem veszik; továbbá a Jüttner-házért 80,000, a Kriek-házért 60,000, a Miksa-csatorna-ért 47,000, végre a Czikkó-házért 55,000 ftot kérnek a tulajdonosok.

(Xantus János) már Hollandba érkezett, honnan rövid időn hazánkba tér vissza.

(Simonyi Antal), legrégiből fényképészeink egyike, saját házában (Aldunator 31. sz. a.) tökéletesen felszerelve, s minden igénynek megfelelő, kényelemmel ellátott új fényképt nyitott meg, fenntartva a község kényelméért, a lehető legjobb karban, személyes vezetés alatt védi utca 1-55 szám alatti régi fényképt. — Simonyi utca 1-55 szám alatti régi fényképt. — Simonyi és fényképt, úgy hiszünk, régebben ismeri olvasó-közönségünk, hogysem ajánlani szükségesnek tartanók; hirdetési rovatunkban bővebben van leírva ez új intézet, azért csak az árak csekélységére figyelmeztetjük a közönséget.

(Huszáros észjárás.) Egy alföldi magyar városban nem rég mulatságos eset történt. Levelet hozott a postás Talianországból, melyet egy ott levő magyar huszár irt kedves feleségének, s gyöngéd meglepetésül saját arcoképe helyett egyik pajtása fotográfiáját küldte el. Péneze ugyanod nincs, hogy magát lefestesse, azért pajtásától kért egy képet kölcsön, mert hisz az mindegy; annak a dolmánya épen úgy ki van zsinórozva, a sarkantyujá épen oly fényes, a bajúsza is ki van pödörve, s minthogy az is huszár, épen oly nyalka; az arcvonás pedig úgy sem oly fontos dolog. És a szerető nő örül a gyöngéd meglepésének.

(Magyar zenetársulat külföldön.) Balázs Kálmán debreczeni zenetársulata jelenleg Boroszlóban mulattatja a burkosokat; azonban mint egyik ismerősének írja, az ott mutakozó csekély jövedelem miatt két óra Varsóba megy s már szerződést is kötött egy szálloda-tulajdonossal, ki egész ellátást, ingyenszállást és 3-4 frtnyi napi díjat ajánlott minden egyes tagnak. Balázs Kálmán társulata jelenleg 19 tagból áll. A tagok közül 5-en nevéket is magukkal vitték, világot látni, de ezek megünvün a barangoló életet, haza jöttek, azt tartván, hogy jobb itthon.

(Ép romai sírokat) találtak Budán a hajógyári szigeten, s tudományos bizottság ment a napokban azok megvizsgálására.

(Egy új forráskutató.) Richard abbénak versenytárs akadt Orsdi Béla zölyömi mérnökben, ki, mint írják, a föld mélyében levő forrásokat ritka pontossággal tudja kijelölni; így nemrég Heves megyében több forrást kutatótt föl, melyek az ásások után használhatóknak bizonyultak be.

(Üngyilkosság.) A napokban Csányon egy közbírtokos, pisztolyal agyonlötöte magát. Üngyilkossága okául azt állította, hogy külföldi utazásában, Homburgban a játékbankhoz tévedt, hol nemcsak pénzt elvesztette, de még adósságot is hagyott hátra. Nehány nap előtt hazaérkezvén, anyját homburgi adóssága kifizetésére kérte, s bár óhajta teljesíten, tévedését mégis annyira szívére vette, hogy életének végét vetett.

(Adakozások.) A Vasárnapi Ujs. szerkesztőségéhez múlt héten beküldött: Az alföldi szülőkötők számára: Veszprém-Palotáról Junász János és Hörll Antal 1 ft. Az eddigi közleményekkel együtt a fennebbi czélra e lapokhoz beküldött összesen 1701 ft. 98 kr., 250 frank, 65 db. cs. arany és egy darab 100 pflos erd. urb. kötelezvény.

Nemzeti színház.

Jul. 1-től jul. 31-ig szünidő miatt a színház zárva van.

Budai népszínház.

Jul. 1. A színház zárva volt. Jul. 2. „Tíz leány és egy férj sem.“ Operette 1 felv. Jenője Souppéól. Ezt követte a „Dajka.“ Operette 1 felv. Offenbachtól. Ez utóbbi dalműve Bográn Vilma és Bokor J. kezdek meg vendégszerelésüket, szép számú közönség jelenlétében.

Jul. 3-4. „Dunanan apó és fia utazása.“ Operette 3 felv. Offenbachtól.

Jul. 5-6. „Choufleuri ur otthon lesz.“ Operette 1 felv. Ezt követte „Egy óra egy házaspár életéből.“ Vigj. 1 felv. Franciaából ford. Jósika Kálmán.

Jul. 7. „Genoféva.“ Bohózatos vígjelmű 4 felvonásban, 8 képlettel. Zenéjét szerz. Offenbach.

Szerkesztői mondánivaló.

7237. Rozsnyó. Sz. E. A küldemény által egy régi óhajtatunk teljesült. Annál inkább örüdtünk, hogy e kézből jutottunk birtokába. Az ajánlott két rajz egyikét (az ó-gyárát) már bírjuk ugyan, de összehasonlítás végett szivesen vesszük a fényképet is.

7238. Miskolc. U. K. Az új küldemény használatos lesz. Nemsokára jön a még hátralevő, s akkor magánleveleinkben bővebben válaszolhatunk a többi pontokra is.

7239. Pozsony. F. J. A lap az új felvív mozgalmak közölt s az új czimzsalogok elkészülése miatt csak néhány napig késhelet. Itt biztosított nyertünk, hogy minden rendén van a folytatást óhajta várjuk.

7240. Arad. Sz. J. A kívánt lakcímmel e pillanatban nem szolgálhatunk. De akár az Akademiába, akár a műzumbá, akár a pesti kath. gymnasiumba cizmetessék a küldemény, mindent megajánlja az illetőt.

7241. Bükköny Boreza. Panyvára való.

7242. S. A. Ujhely. M. J. Készítjük a szives megemlékezést, mely örömdelenes lepet meg. Ams gyermekkorok időre mi is örömet emlékeztet meg. Nem hitünk volna, hogy valaha még így találkozzunk.

7243. Munkács. K. S. Az okiratot több oknál fogva nem küldhetjük.

7244. Szarvas. Zs. M. és B. G. A 8 ftot adtuk a Kisfaludy-társaság pénztárnokának.

7245. Sene Nani. Ez is ponyvairadalom.

7246. G. Kis-Salló. Sz. P. Visszamondjuk a levélből, hogy „Edes uram bátyám ne haragudjék.“ A templom rajza jó, a leírás is jó, de hát még nem került rá a sor.

Sokan vagyunk a tál körül. Elebb-több mégis jut mind együnknek. Különben az igaz szóért nem haragszunk — de arután legyen is igaz.

7247. N.-Váradi. Gy. R. Az ily meddő polemiai tovább folytatni, még a „Nyilt tér“-ben sem tanácsos, de nem is szükséges. Hadd legyen vége.

7248. Sikló. N. Szerencsésen tovább utaztak. „Genoféva helyett“, „Dunanan apó“ jért.

7249. Pápa. Sz. E. A levelet az illetőnek átszolgáltattuk. Nem szükség más ezímet tudni, mint a mit ugy is tud ön, azon kiigazítással, hogy Siklósy vizsgálóintézetben nem Pesten, hanem Budán, a városmajor szomszédjában van.

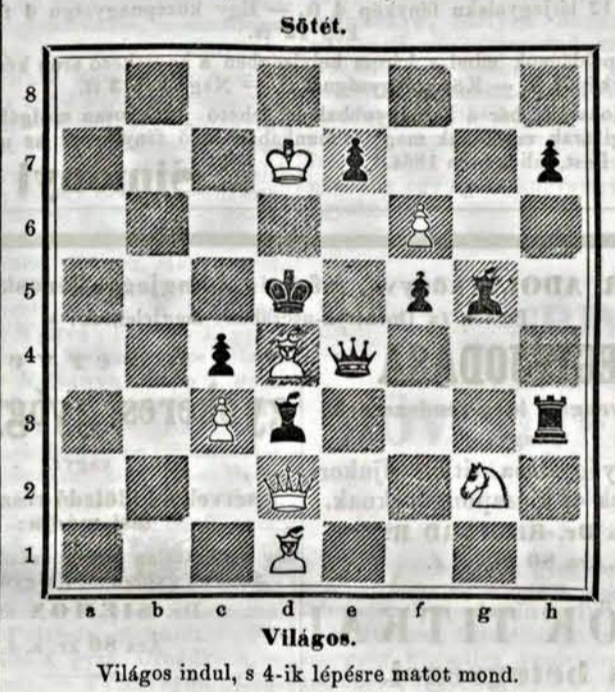
7250. Pecsétszer. M. F. A. „Mezőgazdaság könyve“ hátralevő kötetének kibontásáról semmi tudomásunk. Nyilvános felszólására az illető kiadók lehetetlen, hogy választ ne adjanak.

7251. Nyitregyháza. N. Gy. Az „Óvás“ azon lapha tartoznék, melyben a kérdéses czikk megjelent. Itt semmi ok nincs, azt közözzeni.

7252. Vaiszló. V. J. A hírlapirodalom terjesztése körül kifejtett buzgalma elismerésünket hívja fel, s reméljük, hogy az új postahivatal ez uton mindig növekedő sikert fog felmutatni. A kívánt példány megküldeték.

SAKKJÁTÉK.

237. sz. feladvány. — Bayer Konrádtól (Olmützben).

60-ik számú játszma.

STEINITZ és MONGREDIEN között. Londonban, 1862. (A londoni nagy torna egyik legerősebb játszámája.)

Table with chess notation. Columns: Világos. (St.), Sötét. (M.), Világos. (St.), Sötét. (M.). Rows: 1. e2-e4, d7-d5, 16. Bh3-h7, Hd7-e5; 2. e4-d5, Vd8-d5, 17. f4-e5, Kg8-h7; 3. Hb1-c3, Vd5-d8, 18. Vg4-g4, Bf8-g8; 4. d2-d4, e7-e6, 19. Vg4-h5, Kh7-g7; 5. Hg1-f3, Hg8-f7, 20. Vh5-h6, Kg7-f7; 6. Ff1-d3, Ff8-e6, 21. Vh6-h7, Kf7-e6; 7. 0-0, 0-0, 22. Vh7-h3, Ke6-f7; 8. Fe1-e3, Fe8-b6, 23. Ba1-f1, Kf7-e7; 9. Hc3-e5, Fc8-d7, 24. Vh3-e6, Bg8-g7; 10. f2-f4, Hb8-b7, 25. Fe3-g5, Vg8-d7; 11. Va1-a2, Hb8-d5, 26. Fd3-g6, Bg7-e6; 12. Hc3-d5, e6-d5, 27. Vg6-g7, Ke8-d8; 13. Bf1-f3, f7-f5, 28. Bf1-f3, Vd7-e8; 14. Bc3-h3, g7-g6, 29. Vg6-e8, fmat.; 15. g2-g4, f5-g4.

A 232-dik számú feladvány megfejtése. (Vész J. A. tanártól Budán.)

- 1. Fh5 - f7 Bb7 - b8 :
2. Bg4 - g5 Bb8 - e8 :
3. Bc4 - c6 Bc8 - c6 :†
4. He6 - e4 † mat.

HETI-NAPTÁR.

Table with columns: Hónapi-és hetinap., Katholikus és Protestáns naptár., Görög-orosz naptár., Izraeliták naptára., and Hold. It shows dates for July and August.

TARTALOM.

Alexy Károly (arezkép és két szobor-csoportozat). — Csukát Péter. Fejér Barva. — Két hónap Morvaországban. (Folyt.) — A „Tokaj-hegylajai album“-ból. — A földkereget csodái. Kollonics László. — Képek a székyföldről. — Hajvásárlók A. B. — Egyvel. — Tárház. Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Közüntézetek, egyletek. — Közlekedés. — Balesetek, elemi csapások. — Mi ujság? — Nemzeti színház. — Budai népszínház. — Szerkesztői mondánivaló. — Sakkjáték. — Nyilt tér. — Heti naptár. Felelős szerkesztő Pákh Albert. (Lak. magyar-utca 1. sz.)

HIRDETÉSEK.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában megjelentek, s általa minden hiteles könyvtárnál, Pesten: Hartleben és társa, Budán: Nagel és Wischán-nál kaphatók:

Magyarország GYÜMÖLCSÉSZETÉ.

Színezett rajzokban. Hazánk első rangú gyümölcsészeti közreműködésökkel szerkesztő GIROKUTI P. FERENCZ, a Falsai Gazda szerkesztője. 4-rét. Ára 6 füzetnek, melyben 24 színezett gyümölcskép, ugyanannyi ábrázolást rajzolt van, alárírással együtt 6 ft. 488 (1-3)

Hüppmann Antal, nagymélt. gróf Károlyi György ur volt becsakácsa, saját

SAKACSKÖNYVE,

vagyis: a valódi szakácsművészet. Harmadik teljesen bővített kiadás 8-rét. (316 lap.) Borítékba fűzve ára 1 ft. 50 kr.

Hibátlan cséplőgép

két lőerőre, amerikai modor szerint, Tapló-Szelén a Szumrák-féle tanján jutányos áron eladó.

Tisztelt szerkesztő ur! Ösztönöztetve egy a „Presse” folyó hó 13-iki számában a Popp-féle Anatherin-szajviz kitudó hatásától kezdve leírta az általa, mely egyszerűsített számos híveves orvos által bizonyítottatik, s mint hogy Anatherin-szajvizet előnyeiről saját magam szerzettem meggyőződést, kétségtelenül ismerem, Popp J. G. urhoz a következő nyílt levelet intézem: 578 (4-6)

Bánk, Magyarországon, mártius 16. 1864.

Tisztelt kollega ur! 23 év óta a szájüregben, aphte-bántalmakban, melyek gyakran igen fájdalmasak voltak, szenvedtem; s engem az evesben és szőlésben gátoltak; számos orvos közt, különösen a pesti és bécsi orvosi egyetem tanáraival is tanakodván élefelet, s az orvosi szerek ösztönöztem fel, anélkül, hogy biztos eredményhez juthattam volna; mióta azonban joggal magasztalt Anatherin-szajvizet használtam, azóta fájdalomtól is teljesen megszabadultam, a csak sajátomat fejezhetem ki aránt, hogy én azzal már rég nem tettem kísérleteket, minél fogva nem mulasztatom el, önnek ezennel hálaköszönetemet nyújtani, s felkérem önt, az igazság s különösen azok érdekében, kik említték bajokban szenvednek, ezen iratot a nyilvánosság terére juttatni, — tisztelettel dr. Löwinger.

Tenyészjuh-eladás. Fömmelt, hercz. Bathányi Fülöp ur enyvingi uradalmában, valamint minden évben is eladának s. p. gazdag gyapjas pepiner kos 43 darab, mestico-kos 97 db., anya 1000 db. E juh-fajnak gyapja az 1862-ik évi londoni világ-kiállításon nagy éremmel díjaztatott; a megvett juhok sz. Mihály-napig itt maradtak. — Enyving, június 14-én 1864.

Farkas Imre s. k. urad. tisztartó. 678 (3-3)

Haszonbérbe adandó

Szabadszállás és Duna-Vesce között fekvő Fehéregyháza pusztán mintegy 300 hold legjobb minőségű szántóföldből álló birtokrész folyó évi Szent-Mihály-napig három vagy több évre. — Értekezhetni Nagyiván-nál Pesten, mézős-utca 8-ik szám, 2-ik emelet. 619 (1-6)

SIMONYI FÉNYÍRDÁI

váczi-utczában 1-ső szám alatt (előbbi helyén) és saját házában al-Dunator 31. sz. a.,

tökéletesen felszerelve, s minden igénynek megfelelő kényelemmel ellátva, utóbbi helyütt egy nagy fölveteli teremmel, két terrasszal, hol emelől fogva egy időben több rendbeli fölvetés történhetik, a t. e. közönség szolgálatára megváltatott. Közudomásra alulról építteté 1856-ban az első fényírdát Budapestben, mely 1860-ban észszerűbben átalakítva s megnagyobbítva, majd az ez évi január 12-ki tűzvész után újra építve lön. Debreczeni fényírdájá alulirnak (Farkas ur házában) egy év előtt szintén személyes vezetéssel alakítottatott st. Az 1855-iki párisi s 1862-iki londoni világkiállítást, ugy legközelebb a bécsi fényképészeti kiállítást is szorgalmasan tanulmányozva, saját házában több évi tapasztalatait használta föl, s rég épült kedvencz tervét valósítá meg. E helyiséget tehát, hol minden működést a legeszkélyebb részletekig személyesen vezetend, különösen s jelesen az árak csekélységénél fogva is bátorodik a t. e. közönség figyelmébe s pártfogásába ajánlani, kezeskedvén egyszerűsített pontos s kielégítő szolgálatról.

Árak Pesten, váci-utca 1-ső szám alatt. Első fölvetél: 12 lánjyalaku fénykép 6 ft. — Egy közép nagyságú 6 ft. — Egy nagy kép 15 ft.

Árak Pesten, saját házában, al-Dunator 31. szám alatt. Első fölvetél: 12 lánjyalaku fénykép 4 ft. — Egy közép nagyságú 4 ft. — Egy nagy kép 12 ft.

Árak Debreczenben Farkas Ferencz ur házában. Első fölvetél: 12 lánjyalaku fénykép 4 ft. — Egy közép nagyságú 4 ft. — Egy nagy kép 12 ft.

Másod példányok mind a három helyiségben a következő áron készítettnek: lánjyalaku fénykép 4 ft. — Közép nagyságú 1 ft. — Nagy kép 3 ft.

Csoportozatok, bár a legnagyobbak is, lehető jutányosan szolgálnak. A más képekre a régi árak maradnak meg; s munkában levő fényírdák az új árak szerint fizetettek. — Pest, július 5-én 1864. 688 (1-6) Simonyi Antal.

KUGLER ADOLF könyv-, mű- és hangjegy-kereskedésében

Pesten (a Dorottya-utczában) megjelentek: MEGIFJODÁSA a meggyengült ideg-rendszernek, vagy: alapos gyógyítása titkos ifjúkori bűnöknek és kicsapongásoknak. Irta Dr. RICHARD R. Ára 80 kr. a. é.

A NŐK TITKAI és betegségei. Tanulságos könyv anyák s hajadonok számára. a havi-tisztulás első beálltától s a szépennek azok korábbi betegségeiről stb. Dr. ALBRECHT J. F. E. után. Ára 80 kr. a. é.

A nőkkel való KÖZLEKEDÉSRŐL Tanácsadó ifjak és mindazok számára, kik a nők kegyét elnyerni és megőrizni ohajtják. Összeszedte EBERHARD ÁGOSTON. Ára 1 ft. 20 kr.

Vidéki megbizások, habár más könyvtárak által hirdettet munkákra is általam a leptonosabbban s a meghatározott bolti-árakon eszközöltetnek. 690 (1)

GRIMAULT és TÁRSA

gyógyszerészek Párisban, 7, rue de la Feuillade.

Ezen legújabb s kellemesüljű folyadék-gyógyszer, mely eddig szétbontás nélkül nem vala összevegyíthető, két alkatrészt tartalmaz, u. m. a vasat, mint a vér elemét s a chinahéjat, mint az edzőszerek legkitünőbbjét. Ezen gyógyszer legnagyobb eredményt ott használattatik, hol az erők ismétli helyreállításáról, s a vér normalis állapotban hozásáról van szó. Kellemős fiatal leányok halvány arczsínre, gyomorirjadalmak, étvágyhiány, megromult emésztés, vér-vizibetegség, vér-arvaság, a nők rendeltetése, leukorrhoe stb. mindazon bajok, melyek ezen Franciaországban egészéget fenntartónak elismert orvosok által gyorsan meggyógyítottak, vagy enyhíthettek. — Raktárak: Németország nevezetesebb városai minden gyógyszerüzében.

Magyarországra néve a főraktár létezik Pesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerésznél a király-utczában 7-ik sz. a. 655 (4-24)

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában megjelentek, s általa minden hiteles könyvtárnál, Pesten: Pfeffer Ferdinand, Budán: Nagel és Wischán-nál kaphatók: Legújabb szerkesztetű népszerű

MAGYAR LEVELEZŐ

és házi-ügyvéd, vagyis: mindennemű viszonyokban előforduló levelek, különösen kereskedői levelek, valamint a közéletben előforduló bármiféle iratok s oklevelek szerkesztésére vezérő segéd-kézilönyv, számos példával felvilágosítva. Szerkesztő

FARKAS ELEK. Nyolczadik javított a magyar törvények és a mostani viszonyokhoz alkalmazott kiadás. Borítékba fűzve ára 80 krajczár ausztr. ért.

HÖLGYEK TITKÁRA,

vagyis: legújabb levelezőkönyv nők számára, minden előforduló alkalmakra való fogalmazási mintákkal, mindenféle társasági, családi, bizalmas és szerelmes levelek, alapos utmutatással a levélírás szabályait illetőleg, emlékkönyvbe való válogatott versekkel, a keleti virágnyelv magyarszatával és betűrendbe szedett szótárával stb. Borítékba fűzve 1 forint ausztr. érték.

MAGYAR ÉS NÉMET BESZÉLGETÉSEK

kézilönyve, vagyis gyakorlati utmutatás a két nyelven a társalkodási, ipar-és közélet legkülönösebb viszonyaiban helyes és ügyes kifejezésére. Bővítve

a társas-életben leggyakrabban előforduló szavak s szólások módgyűjtésével, nemkülönben a legsokkottabb magyar és német saját szójárásokkal és közmondásokkal s egy magyar-német olvasókönyvvel. Szerkesztő

G A R A Y. Hatodik javított s megbővített kiadás. Kézrebozsát Toepler Theophil Eduárd. Borítékba fűzve ára 1 forint. Kémpényen bekötve 1 ft. 40 kr. a. é.

Óvás.

Rokon és barátai körökben legújabbban is ismételve azon tudósítás jutott értesésemre, hogy néhány iparlovag, kiknek neveit még most nem akarom a nyilvánosság elé bocsátani, roz és haszontalan gyártmányokat, saját és kir. szab. „Anatherin”-szajvizem gyantán „Anatin” nevezet alatt becsátják áruba; ezen visszaélések megállítására közönséget ügyesim függvényre, azok a hamisítások ellen belyeggel védve vannak, ezenem tisztelettel felgyelmeztem, s az előjehető hamisításokat ezután is tudomásra juttattam. Ismételt esetekben nem fogok azért megelégedni, hogy ezen czimbitólok ellen a fennálló törvények szigorúsan folyomadjam, hanem azok neveit, hogy az oly gyakran tövára vezetett közönség valahára láthassa, kik azon mada-rak, kik más tollával magukat feloldoztani nem ártják, — kiméletlenül nyilvánosan pelengérré teendem. 577 (4-6)

POPP J. G., fogorvos és szabadalom-tulajdonos, Stadt, Bognergasse Nr. 2.

POPP J. G., gyakorlati fogorvos,

es. k. osztr. szab. és első amerikai s angol kiz. szabad. ANATHERIN-SZAJVIZE

Bécsben, ezelőtt Tuchlauben 557. sz. most: Stadt, Bognergasse 2-dik szám alatt, a takarékpénztár átellenében.

Egy üveges ára 1 ft. 40 kr., — göngyölés 20 kr. Kapható Pest városa minden gyógyszerüzében, valamint minden illatszert-kereskedésben.

fogpasta.

Ára 1 ft. 22 kr. FOG-ÓLÓM. Az odvas-fogak saját olmozására. — Ára 2 ft. 10 kr.

Növényi fogpor.

Papírtokban. — Ára 63 krajczár ausztr. érték.

Mint hogy szajvizem évek hosszú során a fogak s szájrészekre néve is mint legkitünőbb épségben tartó szernek bizonyult be, s mint tolette-tárgy a magas s legmagasb uraságok által egyiránt használtatik, nevezetesen pedig nagytekintélyű orvos, egyéniségek részéről számtalan bizonyítványok által — e szernek jellegessé igazoltatik, s tekintve, hogy Anatherin-szajvizem az utolsó nagy világ-kiállításon is kitüntettet, s Angolországban kir. nagybritanniai szabadalommal látottat el, — s a hamisítások ellen véde lön, s Amerikában is hasonló kitüntetés s rendkívüli kedvezésben részesített, s a birtadalom több előkelő hírlapi levelezések által megismertettet, — annál fogva annak további díszesített fölőlegetek tartom.

Kaphatók PESTEN: Török J. gyógyszerész urnál, király-utca 7. sz. — Unschuld Ede urnál váci-utczában, — Scholz gyógyszerész urnál a „szent háromság”-hoz. — Leykahl testvér urnakál, — Thalmeier és társa, — Lueff M. és Oszwald urnakál. — BUDÁN: Bakacs Sándor udvari gyógyszerész — és Rath gyógyszerész urnakál. 486 (6-14)

Almás: Beck M. — A. Kubin: Tiroler G. Arad: Probst F. J., Szarka J., Tones és Freyberger. — Ar. Maróth: Pfeiffer J. — Baja: Michitsch és Herzog J., Herzfeld W. fia. — B. Csaba: Lacay J. gyógyszer. — B. Gyarmath: Sipler testv. — Beszterce: Dietrich és Fleischer. — Balafalva: Kovrig T. — Bellóvár: Klebovics gyógyszer. — Bonyhad: Kramolin gyász. — Belgrád: Szekulics gyógyszer. — Bözsermény: Lányi gyógyszer. — Brood: Angelo D., Cial. — Brassó: Fábik gyász. — Antren G. és társa, Jekelius gyász. — B. Kubin: Stojánovics J. — Besztercebánya: Geduly A. gyógyszer. — Eiserth A. — Novák F. T., Gollner gy., Puschmann F. — Buziás: Rajnald J. — Baan: Buix Val. — Csongrád: Groszman J. — Csakotorna: Kárád A. — Csakova: Wojnovits D. B. — Csaiza: Piztorics J. — Debreczen: Beszler gyász. — Csarárd M., Borsos F. gyógyszer. — Bécs: Kremer, — Deva: Popper M. — Dettla: Büchler J. — Erzsébetváros: Schmidt A. — Eperjes: Zsembery J. — Eger: Irgalmasok gyász. — Wessely gyász. — Eszék: Horning, Kallivoda E. S., Turner fia, Kariolovics gyász. — Esztergom: Szerentsitz M., Bierbrauer J. — Ersekújvár: Fogd, Novák gyógyszer. — Felegyháza: Hoffer gyász. — Fierstenfeld: Feyel F. gyász. — Gliná, Hautlik G. gyógyszer. — Fehertelep: Bositz, Popovits és társa. — Gyöngyös: Kern gyász. — Koczinovics gyász. — Gyula: Winkler E. F. és Orley Schaur J., Telbisz. — Högvesz: Rausz. — Győr: Kindermann. — Haczfeld: Hóites J., Telbisz. — Högvesz: Rausz. — J. R. gyász. — H. M. — Váshely: Wagner K. gyász. — Iglo: Tirschner G. gyógyszer. — Ipolygáz: Sartorius gyógyszer. — Jászberény: Uitz gyász. — J. Árokzállás: Major gyász. — Jolsva: Maletor A. gyász. — Jaska: Ody K. gyógyszer. — Kreuz (Horvátország): Breyer J. és fia. — Karansebes: Stoicsvits. — Kolozsvár: Wolf J., Khudy gyász. — Karvazy J. — Komárom: Csizler és fia, Belloni. — Kis-Márton: Kodolányi J. gyász. — Kőszeg: Küttel gyász. — Strehlen E. gyász. — Kassa: Imry, Eschwig, Quirsfeld. — Kaposvár: Beer L. — Kaposvár: Koh J., Wagner és Sándor gyász. — Karolyvár: Meder gyász. — Benik — Késmark: Gener-sich gyász. — Késkemén: Machleid gyász. — Keszthely: Singer M. — Kaproncza: Wert gyász. — Kis-Bér: Brindl G. gyász. — Kula: Radányi B. — Lengyelóttó: Simon J. és fia. — Lőcse: Hermann G. S., Bares. — Luconoz: Bódy J. G., Geduly A. gyász. — Lugos: Schiesler F. — Kraszovter gyász. — Léva: Bolemann E. gyógyszer. — Lippa: Bán J. gyász. — M. Óvár: Czéh. — Makó: Osoföky S., Weil M. — Malaczka: Rohnicz gyász. — Mar. Váshely: Fogarasy D., Bucher. — Mediasz: Felbert gyász. — Miskolc: Böszörményi gyász. — Spuller, Szabó gyász. — Mitrovitz: Zeisberger gyógyszer. — Mohács: Kögl A., Auber, Klüger. — Munkacs: Tóth K. — Mór: Bégna A. gyógyszer. — M. Sziget: Kibling P. — M. Bród: Novák. — Nagyvárad: Huzella M., Jány J., Knorr F. — Nagy-Beeskerek: Kellner gyász. — Haide-

Epen most jelent meg Heckenast Gusztáv könyvkiadóhivatalában s általa minden hazai könyvkereskedésben kapható:

ISMERETTÁR.

Nélkülözhetlen segédkönyv, mely a történelem, természet s egyéb tudományok és művészet köréből minél több érdekes tárgyat és egyéniséget betűsorozatos rendben megismertet.

Teljes tiz kötetben. 8-rét. A tiz kötet magában foglal 263 nyomt. ívet, vagyis 8100 sorost (15,278 ezriket) A tiz kötet ára fűzve 10 forint, mely a munka előfizetési ára volt és még egyideig a vevők számára is fenntarad.

Angol vászonba 5 kötetben keményen kötve 12 ft. Azon t. e. előfizetők, kik már eddig a munka első kötetét bírták, a hiányzó köteteket 1 forintjával vehetik meg.

Megrendeléseket a fennnevezett kiadó-hivatalnál eszközölhetni, utóvét vagy készpénz beküldése mellett. — A könyvek bérmentesen küldetnek az illető megrendelőnek.

E nélkülözhetetlen segédkönyv a történelem, természet s egyéb tudományok és a művészet köréből csaknem minden érdekes tárgyat és egyéniséget betűsorozatos rendben megismertet. Az egész mű a megjelent tiz kötetben teljesen be van fejezve, s főzölja, hogy azon hasznos ismereteket, melyek a hétköznapi életben jó szolgálatokat tehetnek, azon ezerek és ezerek közkinésévé tege, kiknek sem pénzök nincs drágább könyveket megszerezni, sem idejük az egyes tudomány-szakokról terjedelmesebb munkákat átolvasni. A műben a komolyabb irány könyv nem érhető, népies modorra van összekötve, úgy hogy minden olvasni tudó magyar ember a mű minden cikkeit nehézség nélkül megértheti. Főgond van fordítva ez irodalmi műben azon cikkekre, melyek hazánk történetére, földrajzára, irodalmára, hőseinek történelmi nevezetességeire, személyeik, írásaik, művészeik életrajzaira vonatkoznak. Mindezeknél fogva e mű a közép könyvtáraknak nélkülözhetlen kiegészítő részét mutatkozik. Az újság-olvasók szintén nagy hasznát vehetik, a mennyiben igen sok politikai, történelmi, földrajzi, népművelési viszonyokra kelő felvilágosítást s tudósítást nyújt. Egy-egy kötetnek ára egy forint; az egész műnek, mely harmadik kiadású, többre terjed, tíz forint. Miután e mű nemcsak terjedelmére, hanem belső értéke néve is egy egész könyvtár pótol, bátran ajánlható a tisztelt olvasó-közönség különös figyelmébe.

Pest, 1864. Heckenast Gusztáv, kiadó.

GRIMAULT és TÁRSA

gyógyszerészek növény-matico-injectiója s matico-tokoskái

Párisban, 7, rue de la Feuillade. Ezen legújabb gyógyító szer, mely a gonorrhoea gyors és sikeres gyógyítására, anélkül, hogy stricturákat, vagy a belső részekben gyulladást okozna, a matico-perui félévelőből van készítve. Dr. Hicord s a párisi orvosok legnagyobb része, mióta ezen gyógyító-szer feltaláltatott, minden egyéb lymeni szerket mellőzött. A belsővelés a betegségek közvetlen kezdetétől alkalmaztatik, a tokoskák minden részgútt s elvált esetekben, melyek a copahú s kúbehamag s más egyéb érzős alpakra készített belsővelésekre távozni nem akartak, véteknél használtatva. — Raktárak: Németország nevezetesebb városai minden gyógyszerüzében. Magyarországra néve a főraktár létezik Pesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerésznél a király-utczában 7-ik sz. a. 606 (4-24)

Nagy-igmándi szénasavas keszerviz-forrassó

és abból készült PEZSGÓ-POROK (magyar Seidlitz-porok).

A nagy-igmándi szénasavas-keszerviz, mely oldó s kiürítő sós részeinek dúsaságát, azok hatását mérskölő és emésztésképeség előmozdító szénasav tartalma által koronázza, méltán a legbátrabb s legeliterjedtebb külföldi keszervizek helyettesíti, s azok behozataltat háznákba feleslegessé teszi. — E viznek s az abból készített sósak általában beismert jótékony hatása, úgy azon elterjedés, melynek azok már eddig örövendek, ösztönöztek engem, miszerint ezen gyógyhatású szernek közönséges használatát minél inkább elősegítem. — E törekvésemet azáltal hiszem elérhetni, hogy én a nevezett sós pezsgó-porokat is készítek, melyek a gyógyforrás alkalmat részeit magukban tartalmazzák, és hatásokra néve a világszerte ismert Seidlitz-porokkal egyenlők.

Egy 25 háromszégyes üveget tartalmazó ideitöltésű ládavid, gyógyjavallattal ellátva, 6 ft. 25 kr. — Egy skatula (12 pár) pezsgó-por használati utasítással 1 ft. 20 kr. — Egy font gyógyos faszelenczében 2 ft. 50 kr. Készpénz-fizetés vagy utánvétel mellett nagyobb megrendeléseknél jutányosabb ár szabatik.

Megrendelhetni Bévkomáromban: alulírottánál. — Pesten: Jevovits Mihály és Szupa György gyógyszerész, Kochmeister Frigyes, Vághy Lajos, Prückler Ignác és Tunner János. — Debreczenben: Csanak József. — Aradon: Haberer G. — Baján: Pollerman Bertalan gyógyszerész. — Józsefvárt (Erdély): Engel József és Wolf János gyógyszerész. — Pozsonyban: Pistori Boldog (Erdély): Laban Károly, gyógyszerész. — Nagy-Imándon: Pacll Sándor. — Esztergomban: Borszek József gyógyszerész. — Mező-Berényben: Nárcisz János gyógyszerész. — Gyöngyösön: Koczinovics József gyógyszer. — Nagy-Bonyán: Papp Simon gyász. — Győrőrt: Kautz Ignác gyász. és Lehner Ferencz. — Bonyhadon: Kramolin József gyász. — Tatan: Szab Antal és Nierthl Ferencz gyász. — Nagy-Abonyban: Lukács Ágoston gyász. — Miskolczon: dr. Szabó Gyula és Csáthy Szabó István gyász. — Nyiregyházaon: Bertalan Pál gyász. — Szehalomban: Kiss Ferencz gyász. — Mosonyban: Troján József gyász. — Bihar-Dioszegy: Kovács József gyász. — Jolsván: Maletor Albert gyász. — Csuzon: Borsay Ferencz gyász. — Lévan: Bolemann Ede gyógyszer. — Nagy-Lakon: Lenhard Jakab gyász. — Szolnokon: Scheffits István, gyász. — Székes-Fehérvárott: Say Rezső gyász. — Pápan: Tscheppen Eduárd. — B. Fűreden: Eller Gyula gyász. — Magyar-Ovárott: Sziklay Antal gyógyszerész.

Schmidthauer Antal,

gyógyszerész a megváltóhoz Komáromban. 600 (7-12)

A dors-máj-olaj használata fölösleges!
GRIMAULT és TARSÁ
 gyógyszerészek
jódtartalmu retek-szörpje
 Párisban, 7, rue de la Feuillade.

A párisi kórházak leghíresebb orvosai bizonyítványa által az e szörp fölötti vélemények több egyetemen által igazoltnak a megpróbáltatott; e szörp, a dors-májolaj helyett — melyet jóval felülmúl — a legnagyobb eredménnyel használtatik. Meggyógyítja a borbélybetegségeket, skrofulákat, vér-vizibetegségeket, sápadtságot s a borbélybetegséget, az étvágy-hiányt, s erősíti vértisztítás által a szerveket. Egy szörp a szörp s a legkiválóbb vértisztító szer. A beleket a gyomrot — mint ez közönségesen a hamuszír s vas-ibágnál történni szokott — soha meg nem rohanja; kis gyermekeknek is, kik mirigy-bántalmakban szenvednek, a legkiválóbb eredménnyel használható. Dr. Cazenave, a „S. Louis” kórház orvosa Párisban, e szörpöt különösen borbélybetegéknél ajánlja. — Raktárak: Németország nevezetesebb városai minden gyógyszer-tárban.

Magyarországra nézve a főraktár létezik Pesten: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerésznél a király-utcában 7-ik sz. alatt 654 (4-24)

A csász. királyi szabad. tiszavidéki vasút.

MENETREND,

1864. év május 1-től kezdve, érvényes az 1864. évi nyári-havakra

I. Kassa és Nagyvárad felé:

Bécs	indulás	8 óra	percz	este	7 óra	45 percz	reggel
Pest	„	6 „	25 „	reggel	5 „	35 „	este
Czegléd	„	9 „	27 „	„	8 „	24 „	„
Szolnok	„	10 „	27 „	„	9 „	42 „	éjjel
Püspök-Ladány	„	1 „	26 „	délután	1 „	20 „	„
Debreczen	„	3 „	— „	„	3 „	47 „	reggel
Tokaj	„	5 „	25 „	„	5 „	5 „	„
Miskolcz	„	7 „	24 „	este	11 „	3 „	délután
Forró-Encs	„	8 „	33 „	„	12 „	52 „	délután
Kassa	érkezés	9 „	56 „	„	2 „	49 „	délután
Püspök-Ladány	indulás	1 „	53 „	délután	1 „	40 „	éjjel
B.-Ujfalu	„	2 „	45 „	„	8 „	6 „	reggel
Nagyvárad	érkezés	3 „	45 „	„	4 „	40 „	„

II. Arad felé:

Bécs	indulás	8 óra	percz	este	7 óra	45 percz	reggel
Pest	„	6 „	25 „	reggel	5 „	35 „	este
Czegléd	„	9 „	27 „	„	8 „	39 „	„
Szolnok	„	10 „	40 „	„	10 „	11 „	éjjel
Mező-Túr	„	11 „	45 „	„	12 „	11 „	„
Csaba	„	1 „	21 „	délután	3 „	9 „	reggel
Arad	érkezés	3 „	8 „	„	6 „	— „	„

III. Kassa- és Nagyváradról Pest és Bécs felé:

Kassa	indulás	8 óra	21 percz	reggel	11 óra	percz	délután
Forró-Encs	„	6 „	34 „	„	1 „	3 „	délután
Miskolcz	„	7 „	52 „	„	3 „	2 „	„
Tokaj	„	9 „	35 „	„	5 „	35 „	„
Debreczen	„	12 „	12 „	délután	10 „	29 „	éjjel
Püspök-Ladány	„	1 „	45 „	délután	12 „	56 „	„
Szolnok	„	4 „	44 „	„	4 „	43 „	reggel
Czegléd	érkezés	5 „	41 „	este	5 „	54 „	„
Pest	„	8 „	37 „	„	8 „	45 „	„
Bécs	„	6 „	— „	reggel	6 „	33 „	este
Nagyvárad	indulás	11 „	12 „	délután	9 „	30 „	„
B.-Ujfalu	„	12 „	5 „	délután	11 „	16 „	éjjel
Püspök-Ladány	érkezés	12 „	54 „	„	12 „	16 „	„
Czegléd	„	5 „	41 „	este	5 „	54 „	reggel

IV. Aradról Pest és Bécs felé:

Arad	indulás	12 óra	30 percz	délután	8 óra	20 percz	este
Csaba	„	2 „	14 „	„	11 „	13 „	éjjel
Mező-Túr	„	3 „	50 „	„	2 „	3 „	reggel
Szolnok	„	5 „	9 „	„	4 „	12 „	„
Czegléd	érkezés	5 „	56 „	este	5 „	39 „	„
Pest	„	8 „	37 „	„	8 „	45 „	„
Bécs	„	6 „	— „	reggel	6 „	33 „	este

A közállomásokról indulás ideje, a minden pályaudvaron kifüggesztett részletes menetrendben van kimutatva.

A vasúthoz csatlakozó postakocsik indulnak:

Aradról Szegedre: naponként este 5 órakor; az utasok félétele nincsen korlátozva.
Nyiregyházaról Szathmárra: vasárnap, szerdán és pénteken este 6 órakor; az utasok félétele 3 személyre korlátozva van.
Nyiregyházaról Beregszászra: naponként reggel 7 órakor; az utasok félétele 3 személyre korlátozva van.
Nyiregyházaról Nagybányára: hétfőn, kedden, csütörtökön és szombaton este 6 órakor; az utasok 3 személyre korlátozva vannak.
Nagyváradról Kolozsvárra: naponként este 6 órakor; az utasok félétele 7 vagy 8 személyre korlátozva van.
Tokajból Ujhegyre: naponként este 7 órakor; az utasok 3 személyre korlátozva vannak.
Kassáról Lőcsére: naponként éjjel 12 órakor; az utasok 3 személyre korlátozva vannak.
Kassáról Przemyslre: szerdán és szombaton délután 2 órakor; az utasok 3 személyre korlátozva vannak.
Kassáról Szigetre: naponként éjjel 11 óra 45 perczkor; az utasok 3 személyre korlátozva vannak.
Kassáról Munkácsra: naponként éjjel 11 óra 45 perczkor; az utasok 3 személyre korlátozva vannak.

Az igazgatóság.

570 (10-12) 2635

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt Pesten, 1864.

Legolcsóbb szépirodalmi és hölgydivatlap a közép-rend számára.

A magyar nők vasárnapi ujsága!

Előfizetési fölhivas

NŐVILÁG

nyolczadik évi folyamának

július—decemberi félévére.

Félévre csak 3 ft. — Negyedévre csak 1 ft. 50 kr.

Megjelen hetenkint egyszer, vasárnap, szépirodalmi tartalommal, eredeti divattudósítással, havonként két melléklettel, ugymint: egy divatképpel és egy szabás- vagy mintarajzzal.

A „Nővilág” a jelenleg fennálló hazai kizárólagosan női divatlapok között a legrégibb, és e körülményből, mely szerint a t. cz. magyar női közönség kegyét legállobban tudta megnyerni, szabadon következtetünk, hogy kitűzött feladatának legjobban megfelelt.

Támasztak ugyan lapok, melyek többet ígértek, mint a mennyit megadhattak, de el is enyésztek; és talán fognak is még támadni, de ezek példáját mint eddig nem, ugy ezután sem fogjuk követni.

Elvünk: áldozat és kitartás mellett idővel a t. cz. közönség általános tetszését megnyerni, és kedvezményeinket azon arányban emelni, melyben a közönség részvételének gyarapodása annak állandóságát lehetővé teszi.

Egyik ily állandó kedvezményünk az, mely szerint a t. cz. előfizetőnk részéről érkező megbízások — könyv- és mindennemű divatcikkek

bevásárlására

— pontosan és gyorsan teljesítetnek. A beküldött összegek vételéről, valamint a bizományok végrehajtásáról „Galambs-posta” rovatunk visz értesítést. A pénzeszegek postai bejegyzés mellett bérmentve küldendők a szerkesztőséghez; a bevásárlást és elküldést „Alter és Kiss” cégére teljesíti, pontos számlát (conto) mellékelve a küldeményekhez.

A jövő félévi folyamában adni fognak egy emlékszerű színezett nagy

DIVATMŰLAPOT,

mely Rohn műintézetében készül, s a júliusi első szám mellett fog megjelenni. A lap szellemi tartalmának kiállításában változatlan főszempontunk marad: kizárólag a női közönség érdekeit, s az olvasmányokat aszerint választani, hogy azok mindenekelőtt nőkre nézve érdekesek, s a gyöngédebb erkölcs- és illemerzet sértők sohasse legyenek.

A „házi-kör” közháznó rovatát, mely részben kezdeményezők voltunk, továbbá is fenntartjuk, valamint a társadalmi élet és nevelés köréből is elismert hiteli hazai és külföldi íróktól hozandunk értekezéseket.

Előfizetési föltételek:

Félévre: júliustól december végeig, helyben kihordatva, vagy postán bérmentes széküldéssel **3 ft.**

Negyedévre: júliustól szeptember végeig, helyben kihordatva, vagy postán bérmentes küldéssel **1 ft. 50 kr.**

A cím, név és helyjegyzék szabatos leírásának beküldését kérjük. Tíz előfizetésre egy tisztelet-példány jár. A pénzes levelek bérmentes küldése kéretik.

A Nővilág kiadó-hivatala.

(Pest, egyetem-utca 4. sz. a.)

FENYKÉPÉSZET.

BORSOS és TÁRSA

vegysz- fényképészeti tanintézetében

Pest, kerepesi-ut 65. sz.

„Mátyás királyhoz” czimzett házbán,

az elméleti és gyakorlati fényképészetben alapos oktatást nyerhetni.

A tandíj vényekkel (Recepte) együtt stb. **50 ft. a. é.**

A tanintézet kézirata magyar és német nyelven nyomva, személyes oktatás nélkül is illő ért megkapható a rövid és könnyen megérthető módszer szerkesztett zsebkönyvecské, tartalmazza: az intézet kipróbált bizonyos vényeit, használati utasításait, valamint a negatív és pozitív képek nemsikerülésének okait; a hibák rögtön felismerése és eltávolítási módját stb. A vények (Recepte) s eljárások (Methoden) vidéki fényképészekkel levél által részletekben is közölhetők.

Fentebbi intézetben gyári áron kaphatók: kipróbált külföldi objektívek, kémikai szerek s albumin-papírok (saját gyártmányom) s minden a fényképészethez szükséges készletek.

Kezdő-fényképészek számára ajánlható: a „berendezett készlet” (komplette Einrichtung), mely áll egy gépből, kémikai szerekből, alb. papír-csészék, műszerekből stb. stb., ezek ára összesen 50 ft. a. é.

(Arjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.)

670 (3-3)

29-ik szám.

Tizenegyedik évfolyam.

Pest, július 17-én 1864.

Előfizetési föltételek 1864-dik évre:
 a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. Fél évre 5 ft.
 Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Félévre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokak illetőleg, 1863. november 1-től kezdve: Egy, négyezer használtott példát sor ára, vagy annak helye, egyszeri iktatásnál 10 krba; háromszor- vagy többszöri iktatásnál csak 7 krba számítatik. — Külföldre nézve kiadó-hivatalunk számára hirdetések előfizetése, Hamburg és Altonában: Hasenstein és Vogler. — M. Frankfurtban: Otto Mollien és Jaeger könyvkereskedése; Bécsben: Oppelk Alajon. — és Pesten: a Kertész-gazdasági ügynökség is. József-ér, 14. sz. a. Bélyeg-díj, külön minden iktatás után 30 ujkr.

Gróf Bethlen János.

A Bethlen-család nevezetes helyet foglal el hazánk történelmében; az erdélyi vajdák és fejedelmek, hadvezérek, államférfiak és történetírók sorában nem egy Bethlenre találunk, s el lehet mondani, hogy bár majdnem a legnépesebb magyar család (ma is közel 80-on viselik e nevet), tagjai mindig — alig egy-két kivétellel — a közügy szolgálatában töltötték életüket. Ez magyarázza meg, hogy míg arcképeink sorát ez évben azon Bethlen Jánossal nyitottuk meg, ki két évtizedden keresztül volt az erdélyi közélet vezére, most újra egy Bethlen Jánoshoz értünk, ki ugy a politikai pályán, mint a társadalmi téren oly sokoldalú tevékenységet, annyi buzgóságot tanúsított és tanúsít folytat, hogy méltán helyet foglalhat Erdély jelsab férfainak arcképsarnokában.

Született Bethlen János — a most élők közt legidősb — 1811 október 14-én Kolozsvárt. Eleitől fogva köztanodában nevelkedett Nagy-Enyedben, honnan tíz évi tanulása után Maros-Vásárhelyre ment a királyi táblára, s 1833-ban a jogi vizsgát letette.

Az ifju ez idő alatt már több törvényhatóságban megjelent a „vándor patrioták”-kal, mint hallgató, csak annyiban vevén részt, a mennyiben a kaszinó számára, mely akkor a kaszinó köz- és kiindulási pontja volt, írásbeli tudósításokat szerkesztett. Ezek a nyilvánosság, a napi sajtó nyomásából eredt hiánynak pótlására czéloztak, s ép azért, a mennyire gyorsírók hiányában lehetséges volt, az egyes szónoklatokat is magukban foglalták.

Legelső nyilvános föllépése 1834-re esik. Mikor már lehetett észrevenni, hogy az alkotmányhoz szorosan ragaszkodó országgyűlésnek nem sikerül az országgyűlést s az ország törvényes állapotba visszahelyezését kivívni: Udvarhelyszéken azt indítványozta, hogy ha az országgyűlés az adó elintézése és a főhivataloknak törvény szerinti választás által betöltése nélkül oszlattatnék el, a más uton kivetendő adót

GRÓF BETHLEN JÁNOS.

Udvarhelyszék már az 1837-i országgyűlésre öt akarta egyik követéül megválasztani, de az ellenzék párt közmegeállapodása következtében nem lépett föl, mint követjelölt, attól tartva, hogy — habár törvényeink szerint jogosítva is lett volna a perbeli ítélet hozatala előtt helyét elfog-

lalni — ez a kormánypárttal szemben hosz szas meddő vitákra adna alkalmat, mi az országra oly szükséges szervezést sok időre elhalaszthatná.

Legelőbb 1841-ben volt követ Udvarhelyszékről, mikor már az említett fiskális-per amnestia következtében megszűnt. Azután folyvást minden erdélyi országgyűlésen, ugy az unio után a 48-i pestin, s a következő Udvarhelyszék képviselte. Az 1846-i erdélyi, ugynevezett urbéri országgyűlésre, bár a székely törvényhatóságok követői közé tartozott, kik utasításainál fogva általában, az urbernek a Székelyföldön behozatala ellen nyilatkoztak, Bethlen János oly utasítást tudott magának kieszközölni, mely lehetővé tette folyvást, a haza és emberiség érdekében, az ellenzékkel szavazni az 1846-i igen-igen szűkkeblű majoritással szemben.

1848-ban Pesten a miniszteriális párthoz tartozott. Ez év szeptemberében Erdélybe küldött b. Vay mellé kormánybiztosi segédül, s később az agyagfalvi gyűlésen a székelység egyik vezetője lett. Majd újra Magyarországra sietett képviselői állását elfoglalni, s mint ilyen, a mérsékelt párthoz csatlakozott.

A fegyverletétel után családját Pestre telepítette, maga pedig 3 hónapig bujdoskolt, mikor többekkel együtt bejelentvén magát, százhusz társával kegyelmet kapott.

Ezután 1853-ig maradt Pesten, midőn szeretett fiatal hitvesét gr. Teleki Zsófiát elvesztve, akkor még növendék hat fiával Kolozsvárra költözött, s legott egész buzgósággal kezdett működni az egyedül nyitva álló társadalmi téren. Hogy mennyi ügyszeretettel, mily szakértelemmel vett részt az erdélyi közigazgatás és egyletek szervezésében, vezetésében, a protestans egyház igazgatásában: ismeretes azon olvasóink előtt, kik a királyhagontuli fejleményeket a közelmúltban figyelemmel kísérték. Különösen is ki kell emelnünk azonban Bethlen János lankadatlan törek-

